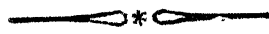

શ્રી રણછોડરાય મહારાજની જે.

નૌધા ભક્તિ-પ્રેમરસ.

નિતી ધર્મ અને આત્મજ્ઞાન અર્થ સાર.

પ્રશ્ન-ઉત્તર.

સંસાર વહેવાર વત્તમાન, જાત્રા સીરથનો અર્થ સાર
ખાટો ખરચ થતો ખચાવ કરતો, વિષે મિત્રોને ચેતવણી.

ભાગ પહોલો-ખીજો અને ત્રીજો

નિર્લોભી ભક્ત મહાત્મા શ્રી લક્ષ્મીદાસજીની

આજ્ઞાથી છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર,

દરિજીવ વ્રીકમલાલ શ્રીભોવનદાસ ગુખડીયા.

પ્રેસિંગ—ગલ્લેમંડી, ઢાંગાયાશેરી, મુ. સુરત.

અને ગુખડ, કુલગલી નંબર ૧૯. ભુલેશ્વર

૪૦૦૦.

સર્વત્ર ૧૯૪૬

આવૃત્તિ ૨ થી.

મહાવાદ પાનકારના નાકે મનહર પ્રોન્ડીંગ પ્રેસમાં

મોતીલાલ ગણપતરાએ છાપી.

જેઠ વદી ૨ જળજળવા.

મુલ્ય ત્રણ આના.

૨૫૩૨૮

૧૫૩૨૪૪

નર્મદા નિવાસી.

તે કોપીરાઈસસંગ્રહમહાત્મા શ્રી લક્ષ્મીદાસજી નિર્લોબી.

આશ્રમનું હેતુકાર્ય. — વાયા-મીયાંગામ. રાનિર વાઘના.
રેશન — માલસર મારે પ્રાનારે. મુ. અસાનગર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોર્પોરાઈઝ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૩૨૯ ધર્મીક

પુસ્તકનું નામ જૌદી ભક્તિ- પ્રેમરસ

વિષય ટ-૧૪

પાત્રું લજનનું નામ

- ૩ હારે આવી સંતો પધારે
- ૪ જીરે સંત પધારે કાંધે
- ૫ હારે મન વીચારીને મીઠા
- ૬ ગોવરધન ધારીને રેરે
- ૭ હારે જીવો રણછોડરાય ભકતો
- ૮ તારી લજન ભત્રી તરવાર
- ૯ પુરાના પાપ બે જગે
- ૧૦ અમે આ દેહધારી છે અમારે
- ૧૦ ખોટે રીજી નહી લગારીરે
- ૧૧ એવો અભાગી કોણ છેરે
- ૧૨ સીધપુર રાધનો ભાવ્ય
- ૧૩ ગયા સરધનો ભાવ્ય
- ૧૪ જેનન થઈ તુ હરી ભાવન
- ૧૫ પ્રભુ તારા નામની રેરે
- ૧૬ સુરતા મરજ
- ૧૬ તીકમજી તારો છે.
- ૧૮ સ્વદેશની સેવામાં સુરા

સાંકળીકું. (ભાગ ૨)

- ૩૩ વૈષ્ણવજન તો કેને કોચે
- ૩૪ બ્યાંલગી આત્મા તત્વ
- ૩૫ રામ ભજ તું પ્રાણીઆ
- ૩૫ સૌનું કરો કલ્યાણ
- ૩૬ જે શ્રીકૃષ્ણ કહેવાની મને
- ૩૭ જેનો મીઠો મધુરો ખોલ
- ૩૭ તમે ભકિત કરીને જીઓરાજ
- ૩૮ હારે મારી પેઢી હરીના નામ
- ૩૯ હારે ભાવે રાય રણછોડ મારા

પાત્રું લજનનું નામ

- ૧૯ નામ સુધારસ જે જન
- ૧૯ સાચારે સંતો સેવતા
- ૨૦ જીવન ધરમ લો જાણી
- ૨૧ જીમે સંસાર છોડી છટક્યા
- ૨૨ ગુડજી આપ છે મોટા
- ૨૩ મોલક મોરલી વાગી
- ૨૪ રાધા કૃષ્ણ ગોપાલા
- ૨૪ મને સદાય કરો કીરતારી
- ૨૫ હારે સખા આજંગ દિવસ
- ૨૬ રણછોડરાય આયા છે
- ૨૭ અંધુ ખેતો લવસાગર તરવો
- ૨૯ વાત્રા મને લાગો છે
- ૩૦ મુખ્યાળી બોલીયે
- ૩૧ નૈયા ભકિત સૌ
- ૩૨ હારે કોઈ માધવ લ્યો
- ૩૨ જીભલડી તો હરી ગુન

- ૪૦ ગાયો જીરીને ઘેર આવે
- ૪૧ ગાયોનો અર્થ ખુલાસો
- ૪૨ પક્ષામાં કુખ્યા છે નરનારી
- ૪૨ જા. જા. પરવરતી નારી
- ૪૩ તમે અંતર પડદા ખોલો
- ૪૪ જમણવરા વિષે અર્થ
- ૪૫ કોઈ રણછોડરાયને ચાહી
- ૪૬ જાત્રા તિરથ વિષે અર્થ
- ૪૭ સમજ્યા વીના નરનારી સૌ

પાત્રું લજનનું નામ

- ૪૭ રેશમ અપવિત્ર છે તે વિશે અર્થ
૪૮ અદેખાને દેખી આધા
૪૯ તારો નેડો લાગ્યો મને
૪૯ મંજરીનાં બચ્ચાં વિષે અર્થ
૫૧ સંત જનોને તમે દુખ
૫૧ નરસીંહ મહેતાની હુંડીનો અર્થ
૫૩ આવો આવો સકલ પ્રિજ
૫૩ ગોવરધન ટોલ્યાનો અર્થ
૫૪ આજ સખીરે હું તો

પાત્રું. લજનનું નામ

- ૫૫ જન્માઅષ્ટમી વસે અર્થ
૫૭ સોનાના મોરારે સોનાના
૫૮ ધન એકાદશીનું કીર્તન
૫૯ એકાદશી વિષે અર્થ
૬૦ જગતમાં જત એક છે.
૬૧ તમે મલવા ના આવ્યા
૬૨ સવરીઆધનાં ભોરાં વિષે અર્થ
૬૩ શું ક્યું ગીતા ગાઇને
૬૪ જોકુળમાં વસે ગોપાલજી

સાંકળીઉં. (ભાગ ૩)

- ૬૫ આવો હરીજલુ લજન કરીએ
૬૭ હું નહી જાગિરે ગાવલડી ચારવા
૬૮ ગર્ભાસના વચનનું જ્ઞાન
૬૯ શ્રીનાથ તમે તુલસીના પત્ર
૬૯ ગંગાઆધની વાળીનો અર્થ
૭૧ છોકુ છે કુટમ અમારે
૭૧ મલ્યા પુર્વે નેહીન દલાવરે
૭૨ પનીયારી પનીયારી
૭૩ સંસારનો સાર સેવા વીસે
૭૪ જીવો રણછોડજી એગેલા
૭૪ કૃષ્ણ કેમ લાગી વનમાં
૭૫ હું શું જાણું રણછોડરાય
૭૬ સુરતાનારી વ્રજવાળી
૭૬ કાયા વાંસળી શબ્દ
૭૭ મોરલીવારેરે મોહનમથુરા
૭૮ મીરા હો ગધ દીવાની
૭૮ ભટ પંડીતને વેદીઆ
૭૯ ગુરૂ મારે અગમ નીરથ
૮૦ રામ સખદની માળા જપો

- ૮૧ પહેરી નાળા રામનામની
૮૨ ઇપાડી ગાંઠડી વેકનીરે
૮૨ પીન્ડે સાં જલમાન્ડે
૮૪ રણછોડરાય તારો મલક મેં
૮૫ ઉતરખાંડનો ભાવાર્થ
૮૬ લક્ષ્મીદાસ કી મોરલી
૮૭ મેતજી સર્વને પ્યારા
૮૭ ગુણ ગાવા તો ગુરૂરે ગોવિંદ
૮૮ મુક મુકાવે દરી ન મીલે અર્થ
૮૮ કેસી તેરી સેવા પૂજા અર્થ
૮૯ વેરાગી વેરાગી જગતમાં
૯૦ તુ મારે ચાંદલીયે ચોટયો
૯૧ લટકારા મંદીરીયે આવ્યા
૯૨ હો વાલાને માંખણુ ભાવે
૯૨ સુરતાની ખુશાલી
૯૩ કાચખો કાચખીનો ભાવાર્થ
૯૪ ધના ભગતનો ભાવાર્થ
૯૫ ગજ અને મગરનો ભાવાર્થ

નૌધા ભક્તિ પ્રેમરસ.

અને

આત્મ જ્ઞાન સાર.

ભાગ ૧ લો.

મંગળાચરણ.

ભજન ૧ ત્રું.

હાંરે આવો સતો પધારો, અમોલા મેમાન

અંતરને વહાલે વધાવીએ

હાંરે આપો આત્મ જ્ઞાન, હવે લઈએ અમે સાર

અંતરને વહાલે વધાવીએ

હાંરે અમ અંતરનું, સ્વાગત સ્વીકારવા

હાંરે વળી અંતરના પ્રેમને વધારવા

હાંરે મારે ઘેર પધાર્યા, નિર્દોષી મેમાન

અંતરને વહાલે વધાવીએ

હાંરે અમ સેવકની અરજ સ્વીકારવા

હાંરે સુણી સુરતા, મુકતીપોળ આવ્યા

હાંરે રામ ધનના વેહપારી, પધાર્યા મેમાન
અંતરને વહાલે વધાવીએ
હાંરે સંત સાદા, વેસે આવનારા
હાંરે એતો લાગે છે, સરવેને વહાલા
હાંરે એવા દાસ કોઈ વીરલા, ભાર્યા મેમાન
અંતરને વહાલે વધાવીએ
હાંરે મને સંસારની, જાળથી ઉગારવા
હાંરે જ્ઞાનવેણુ બોલી, મન પાછા વારવા
હાંરે ભવોભવના ભટકણા, ટાળ્યા મેમાન
અંતરને વહાલે વધાવીએ
હાંરે નથી કલગીકે, હાર અમ દીનના
હાંરે લક્ષ્મીદાસના, બોલ મહા મુલના
હાંરે કુલશંકરને, આવે ઉમરકા જે આજ
અંતરને વહાલે વધાવીએ

સાચા સંત એલખવા વીધે.

ભજન ૨ જી.

(રામ ઘોળ)

જીરે સંત પધાર્યા ક્યારે જાણીએ
હરખે સૌને દે-જ્ઞાન ઉપદેશ-જીરે સંત પધાર્યા ત્યારે જાણીએ
જીરે ઝેર વેર ને દ્વેષ ઈર્ષા
લોભ માયા મમતા કરાવે ત્યાજ—જીરે સંત०

જીરે ઉપદેશ દેતાં કંટાળે નહિ
 પ્રેમે નવધાનો બતાવે સાર—જીરે સંતદ
 જીરે ઉચ્ચ નીચનો ભેદ ગણે નહિ
 સૌને એક માને દે બ્રહ્મજ્ઞાન—જીરે સંત૦
 જીરે વાડા પાડાના ફંદ છાડાવીને
 પ્રેમ પંથની બતાવે વાટ—જીરે સંત૦
 જીરે સુરતાને આત્મા ઓળખાવીઓ
 એક ઉત્તરમાં દીખાયો બ્રહ્માંડ—જીરે સંત૦
 જીરે દાન દક્ષણા કંઈ લેવે નહિ
 લેવડ દેવડમાં પ્રેમ ને ભાવ—જીરે સંત૦
 જીરે સંત નિર્દોષી કેઈ વિરલા હોઈ
 ખીજા માયામાં ફરે છાપ્પન લાખ—જીરે સંત૦
 જીરે હાર કલગી ને પુષ્પે વધાવીયા
 પ્રેમ ભાવથી આનંદ ઓચ્છવ થાય—જીરે સંત૦
 લક્ષ્મીદાસ પધાર્યા મુક્તિ પોળમાં.
 કુલશંકરને આનંદ અપાર—જીરે સંત૦

જ્ઞાની અજ્ઞાનીને ઓળખવા વીશે.

ભજન ૩ જી.

(રાગ મનમાયાના કરનારા.)

હાંરે મન વિચારીને, મીઠા બોલ બોલોરે
 જે સમજે તેને, વાગે જ્ઞાન ગોળો
 મોગો મનસા દેહ તારે, હાથ આપ્યો છે તેણે અજ્ઞાન
 મોતમે સીદ રોળો

આત્માનું રૂપ કેવું, ભેદ નથી જાણતો
 તેતો મનુષ્ય રહો, છેક ઢોલોરે—જે સમજે તેને
 દેખાદેખી ભક્તિ કરે, તેણે કહીએ આંધળો
 જ્ઞાન ગંગા મેલી, બહાર સીદ દોડો
 મોહ માયામાં રહે, કહ્યું નવ માણે
 ખુંક પાર પડી, કાયા વાંસ પોલોરે—જે સમજે તેને
 એક સોતુ તો સોલ, સત્તરે વેચાઈ છે
 ને નેશનલ તો, બાવીશનો તોલો
 એમ જ્ઞાની અજ્ઞાનીની, કીમતના કીધી
 તેથી લોભ માયા, મોતમે ડોલોરે—જે સમજે તેને
 કહે લક્ષ્મીદાસ તમે—સંતોસી થઈને
 હરતાં ફરતાં, હરી હરી બોલો,
 અંતરના પડદાઓ, પ્રેમ ભાવે બોલો
 મારો રાય રણછોડ છે, ભોળોરે—જે સમજે તેને

પ્રભુને બોલાવવા મહેતાની સ્તુતી

ભજન ૪ થું.

(સુંદર શામળીઆ—એ રાહ)

ગોવરધનધારી, વેગે વહેલા આવો;
 અરજી ઉર ધારી, શુદ્ધી વચનની લાવો,
 વાટ જોઈ છું તારી હરજી; વહેલા આવો સુણી આ અરજી
 જો ના આવો તો તારી મરજી, વચન આપી શીદ કરો ફજેતી;
 આવો તો ઝટ વહેલા આવો—ગોવરધન

જાદવસ્વામી જાગે તમેતો, અગણીત ખોડે ભરીયા અમેતો
 યાદ ના લાવો પ્રભુ આ સમેતો, વહેલા આવો જો તમને ગમેતો;
 છે તમ પર સાચો દાવો—ગોવરધન

લક્ષ્મી પુજન વિશે માહિતી.

ભજન પ મું.

(સુદર સામલીયા રાગ.)

હારે જીવો રણુછોટરાય-ભકતોની વારે ધાઈ
 હારે સૌ પ્રેમ કરી-પુજેને સર્વે ભાઈ
 લક્ષ્મી પુજન, ધન તેરસે થાઈ
 ગાયનું દુધ, લાવી રૂપીયા ધોવાઈ
 સોનું રૂપ સૌ, પુજવાને જાઈ
 સમજયા વિના અથડાઈરે—જીવો

સાખી

અવીચળ ભકિત પ્રભુતણી, તે સાચી લક્ષ્મી જાણવી
 મેતો કહે ભવબંધ છુટતાં, સીવ વૈષ્ણવ એક પદવી માનવી
 સોનું રૂપ તે નહી, લક્ષ્મી કહેવાઈ
 સ્વાર્થી લોકો એ, એની પુજા કરાવી
 માટીની પેદાસ, તે તો માટીમાં જાઈ
 રાંમનાંમ ધન પુજાઈરે—જીવો

ગાયનું પુછકું ઝાલે વઈકુંઠ જાય.

તે વીશે ખુલાસો.

ભજન ૬ ઠું.

તારી ભજન ભટ્ટી તરવાર—રણુછોડરાયા રે
 ભકતી કરે તે જાણે સાર—રણુછોડરાયા રે
 કયાંથી જીવ આવ્યો, ને કયાંરે જવાનો
 એનું ઠામ ઠેકાણું, શોધી કહાડ—રણુછોડરાયા રે
 મન વારોને, જ્ઞાન મીઠી બોલીમાં
 જીવ ઓળખે, મુક્તિ જાણુ—રણુછોડરાયા રે
 હરી હુવાર જીવો, મુખડામાં મોરલી
 વાગે શબ્દ તણો, રણુકાર—રણુછોડરાયા રે
 હાથે લાકડીયોને, ખભે કામળીયો
 એ ગાયોનો ચારનાર, રણુછોડરાયા રે
 વચન રૂપી મન, પુછકું જાલે તો
 તે હરીજન, પહોંચે પેલીપાર—રણુછોડરાયા રે
 નીચે હરીની ગાયો, નવસો નવાણું
 લક્ષ્મીદાસના, સ્વામી વહારે ધાય—રણુછોડરાયા રે

અજ્ઞાનની કર્કશાનો કંથ !

ભજન ૭ મું.

—ગઝલ:—

પુરાણાં પાપ જો જાગે, મજે છે કર્કશા નારી;
 અમારી જીવગી લાગે, ખરેખર ! ખારથી ખારી પુરાણાં.

કુશબ્દો સાસુને ભાળે, નણુંદથી સ્નેહ ના રાખે,
 નીતિને નીરમાં નાખે, પતિને પણ પજવનારી પુરાણાં.
 શ્વસુરને શ્રાપ આપે છે, દીયરને દાઝમાં રાખે;
 ગણે ના જેઠ જેઠાણી, જરા ના લાજ ધરનારી ! પુરાણાં.
 અસાની ગર્વથી ગાજે, બિચારાં બાળને મારે;
 પડોશી સાથ લઢવાને, બને વિકરાળ વઢનારી ! પુરાણાં.
 કરી આપો દિવસ ધંધો, ધણી આરામ ઇછે ત્યાં
 કલેબુ કોરતી કુબળ ! વચનનાં બાણ મારીને ! પુરાણાં.
 શિખામણુ સ્વામી ભે દેશે, કહે જઈ કુવો પુરું છું,
 અગર આપો અફીણ ખાઉં, કહી ભય આપતી ભારી ! પુરાણાં,
 સુવા દે શેજ ના સુખે, જગાડે પોરને આખી;
 પ્રભાતે કંથ પરવારી, જશે કે. નીંદ્રા લેનારી ! પુરાણાં.
 સુખી છે કે દુઃખી સ્વામિ, નથી દરકાર દારાને
 અરે ! એ વંતરી વળગી. પતિનું રક્ત પીનારી ! પુરાણાં.
 લલો ભરથાર શિર કુટે ! “ ડરે છે ભુત ભુંડાથી ”
 પડી તે ટેવ ના જાએ, કરીને લગ્ન જખમારી ! પુરાણાં.
 પ્રભુ ભે પત્ની આપો તો, સગુણી સોંપભે ભારી;
 નહિં તો નાથ ! ઇચ્છું છું, કુંવારી જીવગી સારી । પુરાણાં.

પત્નીની સેવા કરે તે સ્ત્રી સતી

ભજન ૮ મું.

—:ગાઝલ:—

અમે આ દેહ ધારી છે, અમારા કંથના માટે,
 વળી માયા વધારી છે, અમારા કંથના માટે !

પિયર પળમાં તજી દઈને, સુભાગી સાસરે આવ્યાં;
 રમત સરવે વિસારી છે, અમારા કંથના માટે અં
 પિતાથી લાડ કરતાં'તાં, પજવતાં માતને ભારે;
 હવે ખુધી સુધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 કહું ના કોઈનું કરતાં, અતિ ઉન્મત થઈ ફરતાં;
 હવે તો લાજ ધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 અજ્ઞાનની પ્રીત તોડી છે, જ્ઞાનથી સ્નેહ જોડી છે,
 ગરવની ગાંઠ વાળી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 ટુંકારા સાસુના ખાધા, નણુંદના બોલ સાંખ્યા છે;
 ઉદાસી ટેવ ટાળી છે; અમારા કંથના માટે ! અં
 પતીની સેવા તો સાચી, ભજી રણુછોડ થઈ રાજી;
 અનીતિ તો અકારો છે, અમારા કંથના માટે !
 કહે તે કંથ કરવાનાં, પતિને દેવ ગણવાનાં;
 નીતિની ટેક ધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 પતિના સુખમાં સુખીયાં, પિયુના દુઃખમાં દુઃખીયાં.
 પતિવ્રત માળ પહેરી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 વરત આવું જે ખાઈ કરસે, તે તો હરીવરને મળશે.
 ભકતીનું કહયું કરે છે, જનમ મરણ ટળે છે. અં

મીરાંબાઈનું સિદ્ધાંત.

ભજન ૯ મું.

(મુખડાની માયા લાગીરે) ઐ રાહ.

ખોટે રીઝુ નહીં લગારીરે—હો માડી મારી,
 સાચુ કેમ દઈ વિસારીરે—હો માડી મારી.

સંસારીનું સુખ શાનું, એ છે માયા કેરું જહાનું,
 તેને કેમ સાચુ માનુંરે—હો માડી મારી—ખોટે.
 જન્મ મરણ દુખ મોટું, માયામાં લપટાવું ખોટું,
 તેહ માયામાં નહીં લોટુરે—હો માડી મારી—ખોટે.
 સંસારીને મરવું ખરે, તેથી તો રંડાવું પડે,
 રંડાપાનું દુઃખ નડેરે—હો માડી મારી—ખોટે.
 હાથ હરી હાથ માંહી, જેને કદી મરવું નાંહી
 અખંડ હેવાતણુ સાહીરે—હો માડી મારી—ખોટે.

(જત્રા ત્રીર્થ વીશે ખુલાસો.)

ભજન ૧૦ મું.

એવો અભાગી કોણ છે રે—જેને ભજનના ભાવે
 ભુમીનો ભાર ઉઠાવે રે—જેને ભજનનાં ભાવે
 સંત બ્રાહ્મણુ ધારે તો—જગતને તારે, લોભીયા કુખે, દુખાવેરે—જેને
 જ્ઞાન ગંગામાં, હરીજણુ નાવે—પાંણી વારે ગોધા, ખાયછેરે—જેને,
 આત્મા ચીનો તો, મુક્તીરે થાય છે—ભણેલા બહુ, ભટકાય છે રે,,
 મુખ વાણીમાં, ગીતા ગવાઈ છે—પોથા તે થોથા કેવાય છે રે,,
 આત્મા વીશ્વનાથ, કાયા કાસીમાં—અનારસ જઈને, મુડાયછે રે,,
 જ્ઞાન ગંગા વહે, હરી દ્વારમાં—દ્વાર છોડી બીજે, ગામ જાયછે રે,,
 મુક્તિનો દ્વાર તે, ઉતર ખંડમાં—પહાડોમાં જઈ, અથડાયછે રે,,
 વાણી વંદ્રાવન, જ્ઞાન ગોકુળમાં—મન મથુરામાં, જાય છે રે,,
 સરસ્વતીતો વીધ્યા, કહેવાઈ છે—સીધપુર ખાલી, જાય છે રે,,
 જ્ઞાન ગયામાં પીતૃ સેવા થાઈ છે—ગયાજી નકામાં, જાય છે રે,,
 લક્ષ્મીરેદાસ ગાય, મુખ મોરલીમાં, ઇકોતેરપેઢીતરી, જાયછેરે જેને

સીધપુર સરાધનો ભાવાર્થ

પ્રશ્ન—સીધપુરમાં જઈ શ્રાદ્ધ સરાવવાથી, આ જગત રૂપી શ્રાદ્ધ કરવું પડતું નથી. તે સાંભળી હું સીધપુર ગયો શ્રાદ્ધ કરી આવ્યો, ગોરે મારી પાસેથી કનડીને પૈસા ઘણા વધારે લીધા માફ દીલ આપવા નહિ આહે તો પણ જબર જસ્તીથી લીધા, સરસ્વતીમાં મેં સ્નાન કર્યું, ને પીંડ મુક્યા એ પણ સરસ્વતીમાં થઈ સમુદ્રમાં મળશે, તેમજ બધી સરીતાઓ સમુદ્રમાંજ ભેગી થાય છે, તો પછી તાપી--સાબરમતી નર્મદાજી વીગેરે, સરીતાઓ સમુદ્રમાંજ મળે છે, તો પછી સીધપુર ગયાનું કળ મને કાંઈ વિશેષ લાગતું નથી, તો પછી શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે. તે સાચું કે ખોટું, તે મને કાંઈ સમજણ પડતી નથી. તો તેનો ખુલાસો સમજાવવા કૃપા કરશેજી.

ઉત્તર—આત્મજ્ઞાનનો ખુલાસો આ છે વેદ શાસ્ત્રમાં લખેલું છે, તે બરાબર છે, પણ દુનીયાં અવળું સમજીને અજ્ઞાનમાં અથડાય છે તે સીધપુરમાં જઈને સરસ્વતીમાં નાહીશું તેથી માતા પિતાનું, શ્રાદ્ધ થઈ જશે અને તરી જશે એમ બાણી દેખાદેખી, ગાડરીયા પ્રવાહ મુજબ સીધપુર જાય છે. ને સરસ્વતીમાં ડુબકી મારે ને ઘેર આવે છે, ને ઘેર આવ્યા કે, હતા એવાને એવાજ, જો એમ સીધપુર ગયે અને નાહો, માતા, પિતા, તરી જાત તો પછી સીધપુરમાં રહે છે તે તમામનાં પીતૃઓ તરી જાય. ના, ના પણ તેનો બરેબરો અર્થ તો આ છે કે, સરસ્વતી એટલે વિદ્યા જ્ઞાન દેવી, જ્ઞાન એટલે સમજણ પ્રેમભાવ પૂર્વક, જે પુત્ર કરે છે તો તે સીધ

થાય છે, અને પોતે તરે છે, અને માતાની કુખ ઉજવળ થાય છે, તેથી માતૃ શ્રાદ્ધ પુરણ થાય છે, ફરી આ જગતમાં તેણે કાંઈપણ કરવાનું રહેતું નથી, બાકીનાને દર વર્ષે ઘેર બેઠાં પોતાના કુળ ગોર પાસે પીંડ, શ્રાદ્ધ તર્પણ થાય છે, તો પછી તેને સીદ્ધપુર જવાનું કારણ રહેતું નથી.

ગયા સરાધનો ભાવાર્થ

પ્રશ્ન—ગયા શ્રાધ પિતૃઓનાં થાય છે, તો હું પિતૃનું શ્રાધ કરવા ગયાણ ગયો, કે મારે આ જગતમાં ફરી શ્રાધ કરવું ના પડે ત્યાં હું જઈ સ્ટેશનપર ઉતર્યો, તો ગોરના ગુમાસ્તાઓ સ્ટેશનપર, ચોપડા લઈને આવ્યા હતા તેમણે અમને કહ્યું કે ચાલો, અમે તમારા ગોર છીએ માટે અમારા ત્યાં ઉતરો, અમારે બીજે ઉતરવાનું સ્થળ નહિ હોવાથી, હું તેની સાથે તેમની ધર્મશાળામાં ગયો. ત્યાં મને ઉતારે આવ્યો, એતો ગોરનો ગુમાસ્તો હતો, પણ ગોર તો સાંજના પાંચેક, વાગ્યાના સુમારે, પોતાના ઘેરથી ચાર ઘોડાની ગાડીમાં બેસીને આવ્યા, ને કેટલાકતો હાથી ઉપર બેસીને પણ આવે છે, આવીને પોતાના બંગલામાં બેઠા, ત્યાં અમે જોયું તો સાહબીનો પારજ નહિ, શું વર્ણવું, અમુક ગુમાસ્તા પૈકીથી, એક ગુમાસ્તો અમને સાંખ્યો કે આ તમારું શ્રાધ સરાવસે, બીજે દીવસે શ્રાધ સરાવવા માટે જ્યાં, ત્રણ નદીયો ભેગી થાય છે તે ત્રીવેણીના ઘાટ ઉપર સ્નાન કર્યું, પછી ગોરના મોકલેલા ગુમાસ્તાએ શ્રાધ કીયા ચોખાના પીંડ વીંગેરે, મુકાવી લોચા વાળીને તે શું મંત્ર, બોલ્યો તે કાંઈ મને સમજ પડી નહી, ને કહે કે હવે તમારું શ્રાદ્ધ પુર્ણ થઈ ગયું, હવે ફરી કરવા પાણું રહ્યું નહી, હવે

ગોરની પાસે ભયોં કરાવવાનો રહ્યો, વાસ્તે ખીજે દીવસે ગોરની પાસે ભયો કરાવવા ગયા, ત્યારે ગોરે રૂપીયા બસોની રકમ માગી, રમક આપશે તોજ ભયો થશે. છેવટે ઓછી વધતી કરતાં, રૂપીયા ૧૦૦) એ પતાવ્યું ને ઘોરને તે રકમ આપી, એટલે કંકુ વાળા હાથ કરીને મારા બરડામાં થાપા માર્યા, ને કહ્યું કે તમારૂં કલ્યાણ થઈ ગયું અને ગોરનું તરલાણું ભરાઈ ગયું પણ મારા કલ્યાણ માંતો મારો બરડો દુઃખવા માંડ્યો ને મારા મનનો કાંઈ પણ ખુલાશો થયો નહિ વાસ્તે તેનો ખુલાસો શું હસે તે જણાવવા કૃપા કરશેજી.

ઉત્તર—એ બધું સમજ્યા વિનાતું અજ્ઞાન છે, ગયાજીના ગોર લોકનું એ બધું સ્વાર્થનું ધતીંગ છે, પરિણામ એ છે કે, પિત્રુને તારવા માટે કોઈના દોકડે, વ્યાજના લાવી દેવાદાર થઈ, શ્રાધ કરવા ગયાજી જાય છે પણ વિચાર કરો કે, ત્યાંના ગોર લોકો બહુજ ધનવાન થાય છે અને અનેક પ્રકારના ભોગને વૈભવો ભોગવેછે તેમ નદીઓનાં જળ સરખાજ હોઈછે બધી નદીઓ સમુદ્રમાંજ પહોંચે છે, પણ નરસીંહ મહેતા શ્રાધ કરવાને પિતરૂને તારવા, લકિત કરવા ગયા, એટલે જ્ઞાન, ત્રીવેણી (એટલે) બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, માહેશ્વર, તાત્પર્ય એ કે દરેક માણસે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી, ત્રીવેણી સ્નાન કરી, જ્ઞાન એટલે ભગવાનની શ્રદ્ધા લકિતથી, સમરણ કરી ભગવાનને જ્ઞાન દ્રષ્ટીથી ઓળખવા, પછી તેમની સમક્ષ વચન રૂપી પીંડ અર્પણ કરવા, કે મારા જીવન અંત સુધી લકિત કરવી આથી પોતાની અનેક પેઢીઓ તરે છે, નરસીંહ મહેતા પુત્ર સપુત હોવાથી લકિત કરી તો ભગવાને તેમની ઇકોતેર

પેઢીનો ઉધાર કર્યો, માટે તમે આવી રીતે જ્ઞાન ગયા ત્રીવે-
ણુમાં. સ્નાન કરશેને ભગવાનની ભક્તિ કરશે, તો જરૂર
તમારી પણ ઇકેતેર પેઢીઓ તરશે, આત્મજ્ઞાનનો ખરો
સાર આ છે.

સાથે શું લઈ જઈશું ? તે વિષે

ભજન ૧૧ મું.

—: ગઝલ :—

ચેતન થઈ તું હરિ ભજને, જગત જળ ઝાંઝવા જેવું;
જમાવેલું સૌ પડયું રેશે, નથી સાથે કશું લેવું !
મગન મનમાં નહિ થાતું, અરે ! દિન એક તો મરવું;
છતાં કાં લાગ જવા દે ? પ્રભુનું નામ દઇ તરવું !
સગાં બહાલાં લઈ સાથે, નથી તું ભાઈ ! જવાનો;
સકળ ધન તો ધર્યું રહેશે, પછી ત્યાં શું બતાવાનો ?
ભરી લે ભક્તિના લાડુ, આગળ એ કામમાં આવે;
પછી ના રાખ તું શંકા, ખજાને ખોટ ના જાવે !
લખી લેજે રહ્ય શંકર, તણી આ શિખ છે સારી
સકળ તો થાશે જન્મારો, રટણ કર કૃષ્ણ ગિરધારી !

ભજન ૧૨ મું.

(પ્રભુ નામની, મહેતાની સ્તુતી)

પ્રભુ તારા નામની લેહ એક લાગી

હું ખેઠો છું સંસાર, વહેવાર ત્યાગીરે—પ્રભુ

સગારે સંખંધીની માયા નકામી છે, સ્વાર્થ તણી સર્વ માયા
હંસો ગયારે પછી ઘડી ન સંઘરે, મળ મુત્ર ભરેલી આકાચારે—પ્રભુ.

ધન અને ધામ સહિ પડી રહેવાનાં, અંતે ન આવે સાથે કાંઈરે
પુત્ર પૌત્રાદીક સહિ મોહની મીઠાશો. પડી રહેવાનું તે અહિંરે--પ્રભુ.
મોહ મમતાંમાં પ્રાણી અમથા ફસાએ, ખાલી કરે છે માફ માફ
માયા જાળ એ તો નર્કનો રસ્તો, શીવ પદ દાતા નામ તારૂંરે--પ્રભુ.

હુંડી સીકારો મહેતાની અસ્તુતિ.

સુરતા અરજ કરે છે, આપો દર્શન પ્રેમે હરજી રાહ
ભજન ૧૩ મું.

હુંડી સ્વિકારજેરે, વાહાલા શેઠ બનીને વરજી.
લજ્જા રાખજેરે, વાહાલા સુણી પામરની આ અરજી;
શ્રાદ્ધ સરાવી મુજ તાતનું, કીધું મોટું કામ.
મારા રૂપે આપ પધાર્યા, કઢયું મોટું નામ--હુંડીં
શામળશા પરણાવ્યો પેતે, રાખી નહી કાંઈ નુન્ય,
એવી રીતે હુંડી સીકારો, કરૂં તુજ નામની ધુન--હુંડીં
સત્ય વચને શામળીયો આવ્યા, કરવા સેવકનું કામ;
વચન પાળીને હુંડી સ્વીકારો, મોટી છે તુજ હામ--હુંડીં

અંત વખતે પસ્તાવો.

ભજન ૧૪ મું.

(અધવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને-એ રાહ.)

ત્રીકમજી, તારો છે, મારે આશરો
નેહ નજરથી, નિરખો નટવરલાલ જો;
લવસાગરમાં, ભુલ્યો ભટકું ભૂધરા,
શરણે લેજો, જાણીને નિજ બાળજો ! ત્રીકમજી.

નામ કદી, નારાયણનું લીધું નથી,
 નથી કયું મહેં, પરોપકારી કામ જો;
 જપ નપ તિરથ, દાન ધર્મ કીધાં નથી,
 માફ કરો રાધા વર, શ્રી ધનશ્યામજી ! ત્રીકમજી.
 માયામાં હું, મસ્ત બનીને મહાલતો
 હું પદમાં, શ્રી હરિ વિસાર્યા છોક જો;
 ધામ, ધરા, ધન, કાજ કપડ મેળવું કર્યા,
 લબ્યા નહિં, જગદીસને પગ એક જો ! ત્રીકમજી.
 ધનવંતાને, માન દઇ ને બોલાવતો
 નિર્ધન જનનું, કરતો હું અપમાન જો;
 મેળવવાને, મોજ મહી ધન વાપર્યું,
 નાચ રંગમાં, રોજ રહ્યો ગુલતાન જો ! ત્રીકમજી.
 સંત જનોની, સેવાથી અળગો રહ્યો,
 નથી કયું મહેં, જ્ઞાન સુધારસ પાનજો;
 કામી થઇને, કમ કર્યાં મહેં બહુ કુડાં,
 થરથર કંપુ. જ્યારે આવ્યું લાન જો ! ત્રીકમજી.
 અપંગ જનને, આશ્રય મહેં આપ્યો નથી,
 દેશ હીતનું, કાર્ય કયું નવ એકજો;
 ખર મિત્રોની, મોજ મહીં ધન વાપર્યું,
 યૌવન મદમાં, છક્યો હતો હું છોક જો ! ત્રીકમજી.
 દેવ તણે દર્શન, જાતાં પગ દુઃખતા
 લજન મંડળમાં, નવ લીધો મેં ભાગ જો,
 નૃત્ય અને નાટકમાં, સૌ પહેલો જતો,
 ખોયો મહેં શ્રીનાથ, સ્મરણનો લાલ જો ત્રીકમજી.

અવિનાશી, અરજી તો અંતરમાં ધરે
 લકિત માગું, ભવતારક ભગવાન બે;
 શંકરના, સ્વામિ સદ્બુદ્ધિ આપજો,
 તુજ ઇચ્છાથી, ટળે સકળ અજ્ઞાન બે ! ત્રીકમજી.

ભજન ૧૫ મું.

(છંદ.)

(સ્વદેશની સેવા વિશે, આત્મા એક છે.)

સ્વદેસની સેવામાં સુરા, પરોપકારી રહે છે પુરા
 પરોપકારી પુરા કહાવે; જે બોલે તે તુરત બબલે
 નહીં પથ્થર તે જવેરી જેવા, જનુની જણે તો જણ જન એવાં
 દયા તણેા દરીયો છે દાતા, અભીયા ગટની ઉપર પ્યાર
 ભુખ્યાને ભોજન જે પાતા, અપંગનો આધાર
 ભુધરની ભકતી મન લાવે, નીત્ય ગાતા તેનુ ગાન
 કામ ક્રોધ મદ માયા ત્યાગે, જ્ઞાન વીસે રહે ગુલતાન
 જ્ઞાન વીસે નીત ગુલતાન રહેતા, હરદમ હરીનુ નામ સુમરતા
 સૌપર સરખો પ્યાર બતાવે, ભુધરની ભકતી મન લાવે
 જનુની જણતો જણ જન એવા, લેખ લખે તે અમરીત જેવા
 લેખ લખી સંસાર સુધારે, જેણે અંતર જ્ઞાન વધાને
 અંતર આત્મજ્ઞાન રહે છે, સાચી વાતો જગમાં કહે છે
 સ્વદેસની કરતા તે સેવા, જનુની જણે તો જણ જન એવા

જ્ઞાનરૂપી અજવાળુ.

ભજન ૧૬ મું.

નામ સુધારસ જે જન આપે, કાળ ના આવે પાસેરે,
જ્ઞાન રૂપી અજવાળું થાતાં. ઝટ અંધારૂં નાસેરે
ખટરસ સેવી અજ્ઞાન ચાલે, અંતે રહી રહી મરતારે
ભજન સુધારસ આનંદ આપે, સહુ દુખ એ છે હરતારે
સંત મહંતનું જીવન એ છે, દુખિયાને વિસામો રે
ભવ રાગીનું ઓસક મોઘું, કિમિયો કિમતી જાણો રે
જે પીએ તે ફરી નવ આવે, બીજું કંઈ નવ ભાવેરે
દુનિયામાં દુનિયાથી ન્યારો, કો તોલે નવ આવેરે
શોક મોહરે સંતાઈ જતાં, આણુંદ અણુવ રેલેરે
આપ મહિં સમરસ થઈ સાધુ, આપ વિષે નિત ખેલેરે
એ લજજત સનકાદિક જાણે, જાણે નારદ જોગીરે
શુક ઉદ્ધવ તુંવર ઋષિ જાણે, શિવ કૈલાસ ભોગી રે
વ્રજ વનિતા એ રસ જાણે, સરસ્વતી કોઈ જોગણુરે
રંગ અભાગી મટકાં મારે, માગન પ્રભુ તુજ દુવારે

(ગુરૂની જ્ઞાનતી વીશે.)

ભજન ૧૭ મું.

રાગ ભરથરીનો

સાચારે સંતો સેવતા—નુગરો સુગરો થઈ જાય
સ્વારથી ઘણા માયામાં ફરે—જગમાં જુઓ છપ્પન લાખ
માટે ભજો શ્રીરણુછાંડરાયને

માતા દેવીને પીતા ગુરૂ રે—જુઓ શાસ્ત્ર વેદમાંહી
 સેવા કરી સરવણ લકતએ—તે તો ઉતર્યા ભવ પાર
 માટે લજે શ્રી રણછોડરાયને

પુત્ર પુત્રી તો દુખી થયા--જુઓ ચાર દીસા માંહી
 આતમ જ્ઞાન થયારે વીના--મુકતી કદી નહી થાય
 માટે લજે શ્રીરણછોડરાય રે

જ્ઞાની સંત કોઈ આવી મળે--આપે બ્રહ્મજ્ઞાન સાર
 માતપીતા ને ગુરૂ બાણજે--સેવી ઉતરે ભવ પાર
 માટે લજે શ્રીરણછોડરાયને

અડસઠ તીરથ પુરણ થયા, જ્ઞાન ગંગા ગેર આય
 સ્નાન સમરણ નીત્ય કરતા અમર ગુરૂ એક પાઈ
 માટે લજે શ્રીરણછોડરાયને

કહે લક્ષ્મીદાસ નીશ્ચે કરી--ઓળખે આતમ રાય
 હરીજનો સૌ ભાવે બોલજે--કહેજે જે શ્રીકૃષ્ણભાઈ
 માટે લજે શ્રીરણછોડરાયને

સાખી.

સાધુ સંતનો ધર્મ હે, પેટ જેટલી વેઠ
 જે કોઈ રામ ધન હુંટતા, તે જીવ પહોંચે ઠેઠ.

જુનો ધર્મ એટલે સનાતન ભકતી વિશે.

ભજન ૧૮ મું.

(રાગ એક તારો.)

જુના ધરમ લો બાણી મારા સંતો, જુના ધરમ લો બાણી હોજી
 જુના ધરમમાં હરીની ભકતી, નવા ધરમમાં ગોટાળા હોજી

નવા ધરમમાં ચોર્યાસી ફેરો, એનો ના જોયો કોઇએ છંડો
 મારા સંતો જુનાં
 પ્રેમ લકતીને હરી વસ થાઈ જુવોને વેદ પુરાણે હોજી
 જ્ઞાન ગંગા ઘેર વસે છે, મનથી લોને માની મારા સંતો
 કરમ કાંડમાં દુઃખ છે ભારી, જ્ઞાનથી લોને વિચારો હોજી
 મુકતીની વાટ કોઈ વિરલે જાણી, સતસંગ કરી લો
 માની મારા સંતો
 ચોર્યાસી ફેરો તારો છુટીરે જાસે, આતમ રૂપ ઓળખાશે હોજી
 લક્ષ્મીદાસ કહે રણછોડ ચરણે, જનમ મરણ મટી જાસે
 મારા સંતો

તીરથ ગયા જગનાથ ના જોયા

ભજન ૧૯ મું.

ગઝલ.

જુવો સંસાર છોડી છટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા
 બની બાવા બધે ભટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા
 બનારસ દ્વારકાં બદ્રી, ગયા ગોકુળ મથુરામાં,
 અયોધ્યા આવીને અટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા.
 ગુફા ગીરનારની ખોળી, હિમાલય ગામ હરિદ્વારે,
 ફરીને ટાંટીયા ફટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા.
 અતિ તપ તાપમાં કીધું, ઘણું દુખ દેહને દીધું.
 જુવો ઉંઘે શિરે લટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા.
 નદીના નીરથી નહાયા, કસી ઉપવાસથી કાયા,

પુનઃમાં પ્રાણુ તો પટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા.
 થયા જોગી જટાધારી, વિભુતી લાવથી ચોરી,
 મરણુ લયથી નહિ લડકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા.
 પઢયા પુરાણુ રામાયણુ, મહાભારત લણ્યા લાવે,
 અનીતિ લોભે નહિ અટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા
 કહે શંકર તપાસીજો, રદ્યમાં શ્રીહરી રાચે,
 નકામા ભવ વિષે ભટકયા, છતાં જગનાથ ના જોયા.

(ભજન ૨૦ મું.)

(રાગ કવાલી.)

ગુરૂ આપ છે મોટા—દાસને જ્ઞાન આપોને
 પ્રેમ લક્ષણાતણી ભકિત—અમોને ભાન આપોને
 તમે તો દેવ સરખા છો—અમારા કપટ કાપોને
 ખુલાસો દાસ પુછે છે—ધીરજથી ધ્યાન આપોને
 અમે તો સુગરા થાવા—તમારે શરે શરણે આવ્યાછે
 અમારા મનને ઠરવા—મુકિતનો રસ્તો આપોને,
 ગુરૂ સ્વર્ગમાં જાવા—આપો ગમ જ્ઞાનની ગોળી
 રહ્યું અજ્ઞાન અંતરમાં—ઝપાટે નાખજો તોડી
 અરે હાથી ઘેઠે ચઢી—નથી ફરવા તમે જનમ્યા
 કરી પધરામણી પૈસા—નથી હરવા તમે જનમ્યા
 દગાથી દેવના નામે—તાલેવન આપ થઈ બેઠા
 દેવોને ભકિત બહાલી છે—માયામાં આપ તો પેઠા
 ગુરૂ આપ જાંજળી—નીરધનીયા શિષ્યને કરતા
 અને ધન માલ સૌનો—સુખે ત્રીજેરીયો ભરતા

ઘણુ ધન લેગુરે થાઇ,—તેતો સહુ વ્યાજે જઈ ધરતા,
 ગરીબો ધકેલા ખાઈ—તેનુ અપણાન તો કરતા.
 કદી ધનવાન શેઠ આવે—ખુશીથી માન આપે છે
 દઈ પરસાદના પડીયા—ઊપરથી પાન આપે છે
 ભલુ નહિ આપનું ઇચ્છુ—મારૂં કલ્યાણ શું કરશે
 દુખો છે આપ માયામાં—ખીજને તારી શું સકશે
 ગુરૂ જો ચટે ગુસ્સો—તો તો ધન માયા ત્યાગ કરજો
 સવારથ વેગરો મુકી—અંતર દીલ સાફ તો કરજો
 તયાર છે દાસના દાસો—લકત માળે ને ભાળોને
 વઢે છે ભગતી દાસરે—મને રણછોડજી પ્યારો છે

મોહક મોરલી !

ભજન ૨૧ મું.

(દાસપરે દયા લાવો રે—એ રાહ :)

મોહક મોરલી વાગીરે ! (૨)

મોહન વરની, મોહક મોરલી વાગી !

સુતીલી શાન્ત બનીને, નિદ્રામાં નાદ સુણીને;

રજનીએ ઝબકી, જાગી જાગીરે ! મોહન વરની૦

સુનાં ઘરખાર છોડી, મોરલી સાંભળવા દોડી,

લગની લાલાની, લાગી લાગીરે ! મોહન વરની૦

આધારે ચાલી સ્વરને, લેટી હું બુધરવરને;

મારી ભવની ભાવટ લાગી લાગીરે ! મોહન વરની૦

ધુન.

ભજન ૨૨ મું.

રાધા કૃષ્ણ ગૌપાલા, ભજ રાધા કૃષ્ણ ગૌપાલા (૨)

ઘટમાંરે રામને ઘટમાંરે સીતા

વાણીમાં ભાગવત વાણીમાં ગીતા

એહીમાં પાંડવ એહીમાં દ્રૌપદી,

દેહીમાં નવસો નવાણું ચીર દીઠા.

ઘટમાંરે.

(ધરમસાળા સાડ મહેતાની અસ્તુતી)

નરાસંહ મેહેતાએ ધર્મશાળામાં, આવી ભગવાનની
મુતીની શેવા કરી આતી કરી, ભગવાને આપેલી તાલ
બળવી, ઇશ્વર સ્તુતી કરવા માંડી.

ભજન ૨૩ મું.

(વારે ધા લીઠલા વડેલો) એ રાહ.

મને સાલ કરો કીરતારોરે, નથી ઠામ દુઃખ એ ભારીરે

અસ્તુતી ઉચરીએરે તારી,

સાલ.

ભાઈ ભોળાઈએ ધરમાંથી કાઢ્યો, કીધો ધર્મશાળે વાસ;

ભલુ થળે તેનું ભજન થશે, પોહોચશે મનની આશ

છુટી જાનળા સંસારીરે.

નથી.

મંદીર માગુ વસવા માટે, આ મુતી પધરાવું નાથ;

ભાલેથી ગુણ નીત્ય હું ગાઉ, સંત શેરાગીની સાથ;

માયા સૌ લાગે અકારીરે.

નથી.

અસ્તુતી સુણી પ્રહલાદજી વશીયા, સ્થંભે જઈને નાથ;
ચીરપુરી પંચાળીનાં થકબ્યો, સર્વે કૌરવનો સાથ,
તેમ બહાર કરે આ વારી. નથી.

નરસીંહ મહેતાની સ્તુતી સાંભળી, ભગવાને અકૃર અકૃર
કહી, સામટા સાદ કર્યાં.

જુનાગઢ જાવ, નરસીંહ મહેતાને મંદીર અપાવી આવો.
અકૃર મંદીર અપાવી ગયા મેહતા રોજ હરીકીર્તન આનંદ
કરે છે. તેનેજ મુકતી મળે છે.

-: ❦ :-

ભજન ૨૪ મું.

(રાગ-ધોળ-ગીત.)

હારે સખી આજનો દિવસ કહીએ ધન્ય રે,
મારે ઘેર પધાર્યા હરી જન રે.
હરી જન હરીની છે તોલે રે,
ભાગવત વેદ પુરાણ એમ બોલે રે.
જે કોઈ ભક્તિને ભાવેથી નમસે રે,
તે રાય રણછાડ ગુરૂજને ગમસે રે,
જે કોઈ ભક્તિને આસન આપે રે,
તેને વાલો પોતાનો કરી સ્થાપે રે.
જે કોઈ સંતને સ્નાન કરાવે રે,
તે ચાર તીરથનું ફળ પાવે રે.
જે કોઈ ભક્તિનું પુજન કરશે રે,
તે મારા શેઠ સામગશાને ગમશે રે.
જે કોઈ બુખ્યાને ભોજન આપે રે,

તેનાં વાલો દુઃખ હરીદ્ર કાપે રે.
 જે કોઈ આત્મજ્ઞાન લે જાણી રે,
 તેનાં વાલો પુર્વેનાં પાપલો તાણી રે.
 જે કોઈ હરીજન સમજી ગાશે રે,
 ત્યારે તેની વારે રણછોડરાય ધાશે રે.
 જે કોઈ આવી એકાદશી કરશે રે,
 તારે તેનો જન્મ મરણ ફેરો ટળશે રે,
 કહે છે ભકત લક્ષ્મીદાસ વાણી રે,
 તે તમો મનથી લેજો નકકી માણી રે.

ભજન રપ મું.

(રાગ. મામેરાનો-ધોળ)

રણછોડરાય આવ્યા છે, મારે ઘેર હેત્રી,
 મોહન વરને જોઈ જોઈ, થઈ છું હું ઘેત્રી. ટેક.
 ત્રીકમજીને સાથે. લાવ્યા છે રે તેડી,
 સઘયરો મેંતો કુળની, મરબદાઓ મેત્રી. રણછોડરાય. ૧
 જગત તણા વેણુ, લાગે મને ખારાં.
 ગુરજીના વચનો, લાગે મને ખ્યારાં. રણછોડરાય. ૨
 સગાને લેવું દેવું, પડેહેર છેટું,
 નીરાંતને પ્રેમ કરી, ને રે લેટું. રણછોડરાય. ૩
 કુસંગી તો પડે છે, મોટા રે મોટા ખાડે,
 સતરૂગ ઉભી, રહીને રે કાઢે. રણછોડરાય. ૪
 મગન થઈ એક, નિષ્ઠાએ જે ગાયે.
 તેની દેહ શુદ્ધાંએ, ધામે રે જાયે. રણછોડરાય. ૫

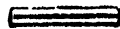
અંગલામાં બેઠો બેઠો એ ઘાટ ઘડાવે,
 લકતી કરે તેની, વારે વેલો આવે. રણછોડરાય. ૬
 ડાકોરનાથ લાડ તે, બહુરે લડાવે,
 લક્ષ્મીદાસ રાધાકૃષ્ણ ગુણ ગાવે. રણછોડરાય. ૭

કકાનું પદ.

ભજન ૨૬ મું.

એકડે એકો નૌવધા ભગતીને ભેટો—અંધુ બેનો ભવસાગર
 તરવો સેલ છે,
 સમજણ સઉની લૈયે—મન માને તે ગેર જઘએ--અંધુ બેનો.
 કૃષ્ણ કેજે ભાવે—તો જન્મ મરણ નહી આવે--અંધુ બેનો
 ખલક ખેલ ખોટો—કાયા પાણીનો પરપોટો--અંધુ બેનો.
 ગરજ હોયતો ગાજે—લકતીથી સુખીયા થાશે--અંધુ બેનો.
 ઘટમાં રામ રાખો—ભગતીને સ્વાદ આખો--અંધુ બેનો.
 ચતુર થઈને ચેતો—નહી તો થાશે ફજેતો--અંધુ બેનો.
 છલ વીંધ્યાદેજે મુકી—પ્રભુ પદમાં રેજે ભુકી--અંધુ બેનો.
 જરૂર જાણું પડશે—ત્યાં જમડા આવી નડસે--અંધુ બેનો.
 ઝટપટ કારજ કરજે—લકતીનું ભાથું ભરજે--અંધુ બેનો.
 ટગમગ આંખે બુવો—અજ્ઞાન અંધારો કુવો--અંધુ બેનો.
 ઠગણી ઠગીને જાસે—પાછળ પસ્તાવો થાશે--અંધુ બેનો.
 ડાપણમાં શુંટોળો—આ ભવસાગર છે બોળો--અંધુ બેનો.
 ઢગલા ધનના જોસો—આવું સને એળે ખોશો--અંધુ બેનો.

તળેને ઠાઠ ઠાલી—જાઉ છે હાથે ખાલી—ખંધુ બેનો.
 થર થર કાયા ધ્રુજે—ગૈડપણમાં કંઈના સુજે—ખંધુ બેનો.
 દયા ધરમને રાખો—માફ તારૂં સરવે નાખો—ખંધુ બેનો.
 ધરની ધર છે સાચો—કાયાનો ખેલ કાચો—ખંધુ બેનો.
 નટવર નામ લેવું—વઢવાથી અળગું રહેવું—ખંધુ બેનો.
 પરમાત્મા છે મોટો—તે વીના ખેલ સૌ ખોટો—ખંધુ બેનો.
 ફકડ થઈને ફરશો—તો ચોરાશીમાં પડશો—ખંધુ બેનો.
 ખડાઈ સરવે મુકી—હવે સતના ધરમાં જુકી—ખંધુ બેનો.
 ભટકાવ છો શા માટે—જીવોને પ્રેમની વાટે—ખંધુ બેનો.
 મન મરકટને પકડો—એને પ્રેમની સાંકરે જકડો—ખંધુ બેનો.
 એમ નીચમથી રહેવું—રણછોડરાય મુખથી કેવું—ખંધુ બેનો.
 રટોને સીતા રામ—તો હૈયે રેસે હામ—ખંધુ બેનો.
 લઈ લેજો સાથે નાણું—ઓચીંતુ આવશે આણું—ખંધુ બેનો.
 વર વીઠલને વરીયે—પછી દુરમતીને દુર કરીયે—ખંધુ બેનો.
 સતસંતગત નીત કરજો—નીરલોભીની સંગે ફરજો—ખંધુ બેનો.
 પકલ જગતમે જોઈ—હવે રામ નામ ધનને મોહી—ખંધુ બેનો.
 શાન્તીમાં જઈ ઠરજો—મન હરી વર સાથે વરજો—ખંધુ બેનો.
 હલદર વીરો વરીયો—મેં અવીચળ ચુડો ધરીયો—ખંધુ બેનો.
 લક્ષ્મી તેની દાસી—રણછોડ રાય આવે નાચી—ખંધુ બેનો.
 ક્ષમા ધર્મને પાળો—મોહ માયા મહમતા ટાળો—ખંધુ બેનો.
 જ્ઞાન ગંગામાં નાસો—તો અમરા પુરમાં જાસો—ખંધુ બેનો.
 લક્ષ્મીદાસ વાતો માણી—બ્રમ જ્ઞાન લેજો જાણી—ખંધુ બેનો.
 હરીજન મંડળ કહે છે—સૌ સુરતશહેરમાં રહે છે—ખંધુ બેનો.

ભજન ૨૭ મું.

બહાલાજી મને લાગો છો, આત્મા જેવા,
શ્રી કૃષ્ણ મને લાગો છો, આત્મા જેવા;
રણછોડરાય મને લાગો છો, આત્મા જેવા. ટેક.

રાત દિવસ પ્રભુ, રૂઢીયામાં રાચી,
સેવા તમારી મને, ભાવે છે સાચી,
પ્રેમના ગાંધ્યા પ્રભુ, પાસે વસો છો,
ગોપીઓને દર્શન દેવા. બહાલાજી. ૧

એક સખી કહે માફ, મન સમજાવું,
રણછોડ ભજવાની મને, પડી છે હેવા;
મુખડેના બોલુ હું તો, મુઠીના બોલું,
બુવો અતરમાં ઓળખી લેવા. બહાલાજી. ૨

જેરે જોઈએ તે તો, લાવીને આપું,
કુધ સાકરને, ભાવનારે મેવા;
પીરસુ પાતળીયાને, પ્રેમ કરી સેવા
મુખડેથી માગી લેવા. બહાલાજી. ૩

વારે આવો હેલી, પ્રભુ ના જાસો મેલી.
આપો ચરણના, પ્રેમની રે સેવા;
લક્ષ્મીરેદાસના, સ્વામી જેને મલ્યા
ટળ્યા જન્મ મરણ ફેરા એવા બહાલાજી. ૪

સાખી

બાપ વીના બેટા નહી, વડ વીના ટેટા ન જોય;
આત્મજ્ઞાન થયા વીના, મુકતી કદી ન હોય,

મીઠા બોલ બોલવાથી મુખ અને કૃણ વીધે.

ભજન ૨૮ મું.

રાગ-(ગરબી)

મુખ વાણી બોલીએ, લકતી થાય છે રે લોલ,
જ્ઞાન થયા વિના જીવ, એજે જાય છે રે લોલ.
ઘણા લણ્યા વેદ શાસ્ત્ર, તે ભુલા પડ્યા રે લોલ,
અલણ નરસીંહ મેતા, પ્રેમે તરી ગયા રે લોલ.
કર્મ કાંડ કર કરતા, કેટલાક ગયા રે લોલ,
લકતી કર્યા વિના જગમાં, કોઇ ના તર્યા રે લોલ.
મીઠા બોલ બોલી, સવરીયે મનાવીયા રે લોલ,
એના જન્મ મરણના, ફેરા ટળ્યા રે લોલ,
મીરાંબાઈને પ્રેમભાવે, ગીરધર મલ્યા રે લોલ.
મુખે જ્ઞાન વાણી બોલી, તન મન વર્યા રે લોલ,
ખીર રોટલી બોરાં કૃણ, જમના નથી રે લોલ.
હરી ભાવના ભુખ્યા સૌ, ભુલી ગયા રે લોલ,
સરવણુ જાત્રાયે પગે, ચાલતા જતા રે લોલ.
કાવડે બેસાડી માત પીતા, સેવતા રે લોલ,
બાપ વીના નહી જગમાં, બેટા દીઠા રે લોલ.
ગુરુ દુભાવે સર્વ, ગોતર દુખ્યા રે લોલ,
આત્મજ્ઞાન પાયે સર્વ, જીવ એક ગણ્યા રે લોલ.
તેને સૌના મનડા તો, હેરી લીયા રે લોલ,
સામુ જોતાં જોતાં મુખ, લાગે મીઠડા રે લોલ.
લક્ષ્મીદાસ કહે તમને, હવે દીઠડા રે લોલ,

ખીર રોટલી જમતા નથી, કૃણ બોરા ન ખાય;
હરી તો ભુખ્યા ભાવના, મેઠું બોલે રીઝાય.

સૌ ગ્રંથમાં નૌધા ભકિત શ્રેષ્ઠ.

ભજન ૨૯ મું.

નૌધા ભકતી સૌ ગ્રંથમાં, સારી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 વેદ સાસ્રમાં કહે છે, પોકારી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 ગીતા ભાગવતનો સાર, જ્યોત્ષ્ણી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 પ્રેમ ભકિતને વસ, મોરારી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 મીઠા બોલ ગણુ એને, ભાવ્યા રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 બાઈ સવરીને ઘેર, દોડયા આવ્યા રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 બોડાણાની બોલી, લાગી વહાલી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 એણે વસ થયા, વનમાળી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 ભાવે આવ્યા દુવારકાંથી નાસી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 વાલે ડાકેર કીધું, કાશી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 ગયા ગુગરી થઈ, ઉદાસી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 રાય રણુછોડ ગોમતી, વાસી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 એક તાલી સુદામાયે, આપી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 નાખ્યું દુઃખ દરીદ્ર, કાપી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 સત પ્રેમની વાત છે, ન્યારી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 સૌને મીઠી બોલી, લાગે વાલી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 જ્ઞાન બોલે છે યધુરી, વાણી રે સજ્જનો સાંભળો રે.
 લક્ષ્મીદાસ કહે દ્યો સૌ, જાણી રે સજ્જનો સાંભળો રે.

દ્રષ્ટાંતો સૌએ લખ્યા, તે ગઈ ડાયાં દુખી જાય.
 પણ પ્રજ્ઞજ્ઞાન થયા વીના, સીદ્ધાંત કદી ન થાય.

મીરાબઈ સેરીયે સેરીયે માધવને વેચે છે.

ભજન ૩૦ મું.

હાંરે કોઇ માધવ દ્યો. માધવ દ્યો;

હાંરે જીવો વેચતી વ્રજનારીરે હારે કોઇ માધવ દ્યો. (૨) ટેક,
હાંરે માધવને મટુકીમાં ઘાઝી, ગોપી લટકે મટકે હાલી રે. ૧
હાંરે ગોપી ઘેલું શું બોલતી જાયે, કાન મટુકીમાં ન સમાયેરે ૨
હાંરે ના માનો તો જીવ્યો ઉતારી, માંહી જીવે તો કુંજ ખીહારીરે ૩
હાંરે વંદ્રાવનમાં ગયાતા દાડી, ત્યા ગઉચારે છે ગીરધારી રે. ૪
હાંરે ગોપી ચાલી વંદ્રાવન વાટે, સૌ વ્રજની ગોપીઓ સાથે રે. ૫
હાંરે મીરાં કહે છે ગીરધર નાગર, જેના ચરણ કમળ સુખસાગર

ભજન ૩૧ મું.

જીલવલડી તુને હરિગુણ ગાતાં, આવડું આગસ કયાંથી રે,
લવરીરે કરતાં નવરી ન મળે. બોલોરે ઉઠે સૌમાંથી રે. જી. ૧
પરનિંદ્રા કરવાને રે પુરી, સુરી છે ખટરસ ખાવા ને;
ઝઘડો રે કરવા જાહેર ઝુઝે, કાયર હરિગુણ ગાવા ને. જી. ૨
ઘર તો લાગ્યા પછી કુંપ ખોદાવે, આગ એ કયાં? ચોલવાશે રે;
ચોરો તો ધન હરી ગયા પછી, દીપકથી શું થાશે રે. જી. ૩
તલ મંગાવો ને તુલસી મંગાવો, રામનામ લેવરાવો રે;
પ્રથમ તો મુસ્તક નહિ નમતું, પછી શું નામ સુણાવો રે. જી. ૪
રામનામ દેતા દામ ન બેસે, કામ ખડે નહિ કરવું રે;
સહેજેરે પંથનો પારજ આવે, ભજન થકી ભવ તરવું રે. જી. ૫
જેનુંરે નામ જપેરે જોગેશ્વર, શંકર શેષ વિરંચી રે.
કહે પ્રીતમ પ્રભુ નામ વિસાયું, તે તો પ્રાણી પરપંચી રે. જી. ૬
પ્રથમ ભાગ સમાપ્ત.

નૌધા ભક્તિ પ્રેમરસ

અને

આત્મ જ્ઞાન સાર

ભાગ ૨ જો.

ભજન ૧ લું.

(રાગ પ્રભાતનો કેદારો)

વેષ્ણુવ જન તો કેનેરે કહીએ, જે ખીડ પરાઈ જાણે રે;
પર દુઃખે ઉપકાર કરે તે, મન અભિમાન ના આણે રે. ૧
સકળ લોકમાં સહુને રે વંદે, નિંદા તે ના કરે કેની રે;
જ્ઞાન ધ્યાનમાં મનને રાખે તો, ધન્ય ધન્ય તેની જનુની રે. ૨
સમ દષ્ટી અને તૃષ્ણા ત્યાગી, પર સ્ત્રી જેને માતા રે;
જીવ્યા થકી અસત્ય ન બોલે, પરધન નવ ઝીલે હાથે રે. ૩
મોહ માયા વ્યાપે નહિ તેને, દઢ વૈરાગ્ય જેના મનમાં રે;
રામ નામશું તાળીરે લાગી, સકળ તીરથ તેના તનમાં રે. ૪
વણુ લોભીને કપટ રહીત, જેને કામ ક્રોધ નિવાર્યા રે;
ભણે નરસૈયો તેનું દર્શન કરતાં, કુળ ઇકોતેર તાર્યા રે. ૫

ભજન ૨ જી.

(રાગ-પ્રભાતીયાને.)

જ્યાં લગી આત્મા, તત્વ ચિન્થો નહીં;	
ત્યાં લગી સાધના, સરવે જુડી;	ટેક૦
પુર ના પડે નાથજી, તમારી કીરપા વીના,	
સાત સાધે ત્યારે તેર તુટે,	જ્યાં૦ ૧
શું થયું ધ્યાનને, સ્નાન કરવા થકી,	
શું થયું ઘેર રહી, દાન દીધે;	
શું થયું ધરી જટા, ભસ્મ લેપન કરે,	
શું થયું વાળ લો, છન કીધે.	જ્યાં૦ ૨
શું થયું તપ ને, તીરથ કીધા થકી,	
શું થયું માળા ગ્રહી, નામ લીધે;	
શું થયું તીલક ને, તુળશી ધર્યા થકી,	
શું થયું ગંગા જળ, પાન પીધે;	જ્યાં૦ ૩
શું થયું વેદ, વ્યાકરણ વાણી વડે,	
એવા પરપંચ, પેટ ભરવા કરે,	
ભણે નરસંઈયો કહે, આત્મ દર્શન વિના,	
રત્ન ચિન્તામણી, જન્મ ખોયે.	જ્યાં૦ ૪

સ્વામીના વચન પાળે તે સ્ત્રી સતી

પતીને તારે છે. અને પોતે તરે છે.

ભજન ૩ જી.

પ્રભાતે ગાવાનો મહીમા

રામ ભજતુ પ્રાણીયા, લવોલવની ભાવટ ભાંગશે
તારી દેહતુ સ્વાર્થીક થશે રામ ભજતું.
પંખીડાતુ જો વીચારી, કર્મ તારા લે સંભાળી
વાસના નહારી તને, રૌ રૌ નરકે નાખશે રામ ભજતું.
મુંઠ તે મતી વીસારી, મતી તેવી ગતી તારી
ઉડ જે સંભાલી તારી, કાયા કંચનની થશે રામ.
સ્વામીનો અર્થ એહી છે, પોતાના પતીને સેવતા
કાદમ્બરી સતી કહે, પતીવ્રત કરી તારી જાય છે રામ.

મંગળાચરણ સેવા.

ભજન ૪ થું.

સૌનું કરો કલ્યાણ, ઠાકોરના ઠાકોર સૌનું કરોને કલ્યાણ
પ્રભાતે ઊડીને નાવત ધોવત
તન મનથી ધરૂ ધ્યાન— ઠાકોરના ઠાકોર સૌનું
નરનારીને પ્રેમભાવે કરીને
જીવ જંતુનુ તમામ— ઠાકોરના ઠાકોર સૌનું
જગના સૌ વાસીઓ, સુખ રે ભોગવે
આનંદે રહે આઠે જામ— ઠાકોરના ઠાકોર સૌનું
દુનિયામાં દરદ, દુકાળ પડે નહીં

લડે નહિ કોઈ ઠામ—	ડાકોરના ઠાકોર સૌનું
સર્વે જગતમાં, સુખાકારી વધે	
વળી વધે ધન અને ધાન્ય—	ડાકોરના ઠાકોર સૌનું
કોઈરે કોઈનું, બુદ્ધિ ના ઇચ્છે	
સૌનું ઇચ્છે સૌ સમાન—	ડાકોરના ઠાકોર સૌનું
પોતે પોતાના, ધર્મ પ્રમાણે	
સર્વ ભજીને ભગવાન—	ડાકોરના ઠાકોર સૌનું

**ધંધો નોકરી કામ કરતા પ્રભુમાં ધ્યાન રાખના વિષે
ભજન ૫ મું.**

જેશીકૃષ્ણ કેવાની મને ટેવ પડી
 ટેવ પડીરે મને ટેવ પડી—જેશીકૃષ્ણ. ટેક,
 મારો વાલો મળ્યાની—વધામણી ભળીરે—જેશીકૃષ્ણ. ૧
 હરતા ને કરતા—ધંધોરે કરતા
 મુખડે રણછોડરાયની—ભગતી ખરીરે—જેશીકૃષ્ણ. ૨
 પગે ડાકોર ચાલતા—પુનમો ભરતા
 ભાવથી જવાની—મારે ટેવ ખરીરે—જેશીકૃષ્ણ. ૩
 મન મારૂ મોહયુંરે—સામળાની સાથે
 રસ્તે મલ્યાને—તે દહાડે વરીરે—જેશીકૃષ્ણ. ૪
 જેનીરે જીભલડીમાં—આવી ટેવ પડશે
 તે તો ભવસાગર—જાસે તરીરે—જેશીકૃષ્ણ. ૫
 પરવરતી મુકી ત્યારે—તકરારે ચુકી
 મીત્રાચારી તો હવે—સૌથી કરીરે—જેશીકૃષ્ણ. ૬
 મન એક મલસે—વીઠલ વરસે
 લક્ષ્મીના સ્વામીની—પ્રીતી જડીરે—જેશીકૃષ્ણ. ૭

મીઠા બોલથી સૌ સાથે મીઠાચારી થાય છે
અને પ્રભુ પસન થાય છે

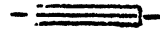
ભજન ૬ ઠં.

જેનો મીઠો મધુરો બોલ, તેનો હરી કરે છે તોલ
જેનો ખોટો જુઠો બોલ, ત્યાં તો જમડા કરે છે શોર. ટેક.
મીઠા બોલમાં પ્રેમ હોય છે, મીઠાં બોલમાં ભાવ.
મીઠાં બોલમાં દયા ધરમ હે, તેનું જાય પાપ અભિમાન, જેનો
મીઠાં બોલથી રનેહ થાય છે, વેરી વશ થઈ જાય.
મીઠાં બોલથી સુખ થાય છે, તેનું દુઃખ નાશીને દુર જાય. જેનો
મીઠાં બોલથી થાય વેવારીયાં, રામ નામના લાઈ
લક્ષિતને હરી વશ થાય છે; કુંડુંબ કળીલો ખુશી થાય. જેનો
બોડાણાએ બોલીથી બાંધ્યા, શવરી બાઈના બોલ.
લક્ષ્મીદાસ કહે જે નર સમજે, તેનો વધે જગતમાં તોલ. જેનો

ભજન ૭ મું.

તમે ભક્તી કરીને જીવો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
નથી આડો અવળો આધો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
નથી ખેતર ખાડા બૈયા રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
નથી પરવત આડા પડીયા રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
નથી કંકર ગોખડ કાંટા રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
નથી આડા અવરા આંટા રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
નથી પથરા કાદવ પાણી રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
નથી દાણ લેનાર કેઈ દાણી રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે

એવી વાતો હવે મેં જાણી રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 નહીં વાઘ વરૂનો વાસો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 એક વીસવાસ વરાવો લેવો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 એક દામ પડે નહીં દેવો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 એક સત્યથી ઓળખી લેવો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 એક ધરમની વાતો જાણો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 તમે ચાંપ કરીને ચાલો રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 મને દેખાડો લક્ષ્મીદાસે રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે
 ધરી ઇશ્વર આજ્ઞા સાથે રાજ—પ્રભુનો મારગ સીધો છે

(નીરલોભ)

પ્રભુ નામની પેઠી અને રામનામનો વેપાર
 ભજન ૮મું.

હાંરે મારી પેઠી—હરોના નામની,	
નામની નામની નામનીરે, મારી પેઠી હરીના નામની.	
વૃદ્ધ મનુષ્યને—જીવાની આવે,	
સમજી પુરૂષના કામની રે.	મારી પેઠી. ૧.
વાટે ને ઘાટે—હું વેપાર કરું છું.	
ઉઘાડી દીનને રાતની રે.	મારી પેઠી. ૨.
સુરતી સીંકાનાં—નાંણાં ધીરાય છે,	
ગરાગી ગામો ગામની રે.	મારી પેઠી. ૩.
વેરાગ વેપાર—જ્ઞાન ભક્તિનો,	
લેવડ દેવડ—પ્રેમ ભાવની રે.	મારી પેઠી. ૪.

નહિ કાંઈ સ્વાર્થ—નહિ કાંઈ પ્રપંચ,	
સારી સીખામણુ કામની રે.	મારી પેઢી ૫
આવો વેપાર જે—કરે તે ગૃહસ્થ,	
મુક્તિ છે સુખના ધામની રે.	મારી પેઢી. ૬
શેઠ શામળશા વાસુદેવ ઉપર,	
નિશાની લક્ષ્મીદાસની રે.	મારી પેઢી. ૭
વિજયા કરે છે પ્રેમ ભાવની રે, હુંડી	
સીકારો સુરતી સીકકાનીરે	મારી પેઢી. ૮

નિશ્ચય થાય તો વૃજ લાડીલો ઝાંખી આપે તે વિશે.
ભજન ૯ મું.

હારે ભાવે રાય રણછોડ, મારા મનમાં,	
હારે જેને નિશ્ચે નહીં તે, બાય વનમાં રે.	ટેક.
મહા મુનીયોની, નજરે ન આવે,	
ફરતા ફરે છે, ચાર ધામમાં રે.	ભાવે. ૧
મીઠા મીઠા ભાવે બોલ, ખાધા મારા વહાલે,	
સવરી તે બાઈના તનમાં રે.	ભાવે. ૨
શેઠ બનીને તમે, હુંડી રવીકારી,	
દર્શન દીધા છે, નાગર જનને રે.	ભાવે. ૩
બોડાણુ ભગતની, બોલીએ બંધાયા,	
નાશી આવ્યા છે, ડાકેર ધામમાં રે.	ભાવે. ૪
છેલ છળીલો ને, રાય રંગીલો,	
રાસ રમે છે, ગોપી જનમાં રે.	ભાવે. ૫
રહે લક્ષ્મીદાસ, હરીના ચરણમા,	
નીહા કરે તે, બરે તનમાં રે.	ભાવે. ૬

લકતોએ લગવાનને ગાયો અને ગાયો તેની વારે
ગોવાળીયો થઇ આવ્યો

ભજન ૧૦મું.

ગાયો ચારીને ઘેર આવે—ઢાલોળ મારો
ગાયો ચારીને ઘેર આવે રે. ટેક.
શબ્દ ચરણામૃત-વચનનું પુછડું
જાલે તો કીનારે જાલે—ઢાલોળ મારો ૧
હાથે લાકડીઓને-ખલે કામળીઓ,
મધુરી મોરલી બજાવે. ઢાલોળ મારો. ૨
ગુજા કુલ હાર-મનોહર માળા.
મોર મુગટ શીર શોભે. ઢાલોળ મારો. ૩
શ્યામ તણીરે-સુંદરતા જોઇ જોઈ,
બ્રીજનારીનાં મન મોહે. ઢાલોળ મારો. ૪
કુમ કુમ કેરા-છાંટણા છંટાવું,
મેતીડે ચોક પુરાવું, ઢાલોળ મારો. ૫
નરસીંહ મહેતાનો રે-સ્વામી શામળીઓ,
શેરીએ તો કુલડાં વેરાવું. ઢાલોળ મારો. ૬

પ્રશ્ન—ગાયોને ચારવા ગોવાલીએ! આવે છે. ગાયો
આરે છે પુછડું જાલે તે વૈકુંઠ જાય છે, ઘણા મનુષ્યો આ
હુનિઆમાં, ગાયોના ઝરણ ચરણામૃત માની પીધાં, તેમ પૂછડા
હુધ અને પાણી વડે ધોયા, ગાયોને ચાંદાં પણ કર્યા સેવાઓ
પણ કરી, તોય વૈકુંઠ ગયાના પરમાણુ મલ્યા નહિ. તો મારા
મનનો સંસય નિવારણ થતો નથી, તો એનો અર્થ શું હશે
તો તેજુલાશો જણાવા કૃપા કરશે.

ઉત્તર—આ જગમાં સ્વાથી લોકોએ. અજ્ઞાન અધ-
કારને લીધે અવળે રસ્તે દોરેલા છે, વેદ શાસ્ત્રોમાં લખ્યું છે
તે ખરાબર છે, ગાયોનું ચરનામૃત લેવાથી અંતર દીક્ષ પવિત્ર
થાય છે, અને ગાયોનું પુંછડું આલવાથી વૈકુંઠ જાય છે, તે
વાત ખરી છે, પણ એનો અધ્યાત્મ અર્થ એવો છે કે કંઈ
જનાવર પશુઓની વૈકુંઠ જતી નથી, તેમ એનાથી
લકિત પણ ખની શકતી નથી, તો ખાલી ચરણામૃત
અને પુછડા ધોવડાવે છે, ખરો અર્થ એવો છે કે લકિતરૂપી
ગાય, એક નીષ્ઠાએ લકતો એ ભગવાનને ગાયો, ત્યારે ભગ-
વાન ગોવાલીઓ ખની દરેક લકિતરૂપ ગાયોની વારે ધાયો, અનેક
કામ કર્યા, તો લકિતરૂપી ગાય સંતસમાગમમાં જાય,
શબ્દરૂપી ચરનામૃત પાય, તો સંસારી મનુષ્યનું અંતર પવિત્ર
થાય, અને વચન રૂપી પુછડુમનપવિત્ર કરી નીશ્ચયથી પકડે તો
તેજ મનુષ્ય જરૂર વૈકુંઠ જાય, અને તે મોક્ષ પદવીને પામે.
ખરો અર્થ આ છે, વળી જગતમાં સંત સાધુ છાપ્પન લાખ
છે, તેમાં ખરા ગાય જેવા કેને માનવા, કે ત્રણ કાળનું જ્ઞાન
થયું હોય, ભુત ભવિષ્ય અને વર્તમાન, તથા આત્મજ્ઞાન
સંતોષી નિર્લોભી સ્વાથી રહિત મૈત્ર લક્ષના લકિત લાવ, એ
ભગવાનની કામધેનુ ગાય કહેવાય છે. બાકીના બધાએ સ્વાથી.

સાખી

સાધુ ભુખ્યા ભાવકા, ધનકા ભુખ્યા નહિ
નેધનકા ભુખ્યા જો ફીરે, એતો સાધુ નહિ.

ભજન ૧૧મું.

છાડ્યું છે કુટુંબ અમારે તમારે સાડે એ રાગ.)
 પદ્મામાં ડુબ્યા છે નરનારીરે—આ દુનીયા માંડી
 સૌ મોહમમતામાં ગયા હારીરે—આ દુનીયા માંડી
 પદ્મ પહેરવાનું છોડો, હરી ભજન તો બોલો
 સ્વામી સેવામાં મનડું જોડોરે—આ દુનીયામાંડી.
 પદ્મ ભાર રૂપ થયું, પહેરવાનું કાંઈ ના રહ્યું
 પૈસેથી સૌ ખાતી થયું રે—આ દુનીયા માંડી.
 ખાવા જોઈએ તે રળવું, ખાદી પહેરીને ફરવું
 આખર તો સૌને જાણો મરવુંરે—આ દુનીયા માંડી.
 તુલસીની પહેરો માળા, શામળાને લાગો વહાલા
 કહી ગયાં છે મીરાં ગાજીરે—આ દુનીયા માંડી.
 જ્ઞાન ગંગામાં જઈને, સુખી સંતોષી થઈને
 સ્નાન સ્મરણ નીત્ય કરવુંરે, આ દુનીયા માંડી.
 મોટ પણથી દુર રેવું, નીરલોભી કહે તે કરવું.
 નીશ્ચ હરીની આથે વરવુંરે—આ દુનીયા માંડી.

ભજન ૧૨ મું.

પરવરતી એટલે	સ્વારથી અને અજ્ઞાની
નીરવરતી એટલે	નીરલોભી અને જ્ઞાની

(જાવ જાવ કપટી કાના રાગ)

જા જા પરવરતી નારીરે, તારી સાથ કોણ બોલે ટેક.
 તેં દુનીયા કરી છે દીવા નીરે.....તારી સાથ કોણ બોલે.

તું છળ ભરેલી નારી, તારા પર ગયા સહુ હારી
 તું તો કાળ કોધ રહી છું ભારીરે. તારી સાથ કોણ બોલે
 તું જગમાં દુઃખી બહુ કરતી, વળી સર્વ જીવને નડતી,
 અંતે ચોર્યાસી ફરતીરે. તારી સાથ કોણ બોલે
 તને મોહ માયા બહુ વાલી, સાથે નહિ કાંઈ લઈ ચાલી
 અંતે થઈ જશે હાણી રે. તારી સાથ કોણ બોલે
 તું લોભ લાલચ બહુ કરતી, વળી ઘેર ઘેર હીંડે ફરતી
 સ્વાસ્થની મુડી કરતીરે તારી સાથ કોણ બોલે
 તેથી નીરવરતી બહુ સારી, તે લાગે સહુને વાલી
 હરી ઘડી નહિ વીસાં રે. તારી સાથ કોણ બોલે
 નિશ્ચે લક્ષ્મીદાસ કહે છે, સમજે તે માની લેસે
 અગ્નિપ્રયાગાદિ રહેશે રે તારી સાથ કોણ બોલે

સંસારમાં ભાન અને અનીતી પાપકર્મનો થતો બચાવો

ભજન ૧૩ મું.

(જાવ જાવ કપટી કાનારે તારી સાથે કોણ બોલે એ રાગ.)
 તમો અંતર પડદા બોલોરે—જે બોલો રણછોડ,
 સતના ઘરમાં મન જોડોરે—જે બોલો
 પાંચ પટેલ પરોપકાર કરશે, તો સંસારમાં સૌ તરશે,
 ન્યાતોમાં વરા બંધ કરશે—જે બોલો
 જે વરા ખરચ બહુ કરતા, તેને ઘેર લેણદાર આવી અડતા,
 એને પાપ કરમ બહુ નડતાંરે—જે બોલો
 લોકો જમવા કદી નહીં જાવે—ત્યારે વરા કરે તે કોણ ખાવે,
 ખોટા ખરચાથી સૌ બચી જાવે—જે બોલો
 ખાણુ એટલુ ખુશીથી રણવું—વરા ખરચ કદી નહીં કરવું,

નારી રાંધેને ઘેર પેટ ભરવુંરે—જે બોલો
 દેશી માલ ખરીદી લેજો, સગાવહાલાને શીખામણુ દેજો,
 એવા મતમાં નીસદીન રહેજોરે—જે બોલો
 રામ નામના લાડુકરી લેજો, સગાવહાલાને હવેજણુ કેજો,
 સહુ સુખી આનંદમાં રહેજોરે—જે બોલો
 વીસ વરસે લગ્ન કરશે, તેને સારી કન્યા મળશે,
 સંસારમાં સુખી થઈ તરશેરે—જે બોલો
 વાત સુણો ભક્તિની પ્રાણી—સૌ સ્વાર્થમાં લઈ જય તાણી,
 એક પ્રેમ ધરમ લ્યો માનીરે—જે બોલો
 સાચે! સત સંગત તમે કરજો, અંતરના દુઃખડા હરજો
 નીરલોભીની સંગે ફરજોરે—જે બોલો

ભાવાર્થ (૧૩)

(૧) આપણા પિતૃ માતા મૃત્યુ થાય છે તેમના કલ્યાણને અર્થે પાછળ વરો ખરચ વીગેરે કરી પિતૃને અર્પણ કરીએ છીએ પણ પિતૃને પહોંચતું નથી. હું ખાઉં સામાનું પેટ ભરાય નહિ તો શ્રવતા મનુષ્યને સામા સામી પહોંચતું નથી તો મૃત્યુ પામેલાને તો શી રીતેજ પહોંચે. હાથે તે સાથે શ્રવતા નર કરે તેજ પાવે, મર્યા પછી રાખોડો.

(૨) મૃત્યુ થનાર માણસની પાછળ ખરચ કરવાથી પુત્ર દેવાદાર થાય છે અને ધન જાય છે તો ફરીથી ધન પાછું મેળવવા અને દેવું આપવા બુદ્ધ પ્રપંચ લોભ વીગેરે પાપ કર્મમાં પડીએ છીએ તો ઉત્તટા દોસીત થઈએ છીએ તે વિષે વીચાર કરી ધ્યાનમાં લો.

(૩) ખેડા ખરચ વરા નહિજ કરવા જોઈએ તો પાપ કર્મથી બચી જઈએ ત્યારેજ સતના રસ્તે જવાય છે પરમાત્માની ભક્તિભાવ થાય છે અને તેજ પુત્ર સપુત કહેવાય છે. ત્યારેજ તેની ઇકાતેર પેઢી-ઓ નરે છે અને બિદાર થાય આકી બીજી બધું કરવું જાણું છે.

સાખી - જેમ જેમ છુટવા કરે, તેમ તેમ શ્રવ અમણો અંધાય
 આપ બજે છુટે નાલ, છોડે રણછોકરાય

મન ચંગા જ્ઞાન ગંગા ઘેર તીરથ, રેલ ખર્ચ થતો બચાવે.

ભજન ૧૪ સું.

(બવ બવ કપટી કાનારે તમ સાથ કોણ બોલે એ રાગ.)

કોઈ રણછોડરાયને ગાઈરે, તે મુકતી જગમાં પાઈ,
નરનારી પ્રભુ સેવા ચાહીરે—તે મુકતી

મજ ચોર્યાસી ચાર ધામ બાઈ રેલ ખર્ચ કરીને અથડાઈ

પ્રભુ પદમા સુરા કોઈ બાઈરે—તે મુકતી

કાશી બનારસ ઘણાં જન બાઈ, ત્યાં ગંગાજીમાં નાહી

કોઈ જ્ઞાન ગંગામાં ગાઈરે—તે મુકતી

રામેશ્વર ઘણા લોક બાઈ, ગંગા લઈ જઈને ચઢાઈ

જ્ઞાન ગંગામાં રામ ખુશી થાઈરે—તે મુકતી

ઘણા હરીદ્વારમાં બાઈ, પાણી પહાડોમાં અથડાઈ

મુખ હરી દુવારમાં ગાઈરે—તે મુકતી

ગોકુળ મથુરા બહુ બાઈ, ત્યાં વીસરામ ઘાટ પર નાહી

વાણી વૃંદાવનમાં ગાઈરે—તે મુકતી

લોક જગન્નાથજી બાઈ, ચોખાનો પરસાદ પાઈ

મન વચનનાં ચોખા થાઈરે—તે મુકતી

ઘણા ગયાજી સીધપુર બાઈ, ઘેર બેઠા પીંડ મુકાઈ

જીઓ કુળ ગોર ત્યારે ખુસી થાઈરે—તે મુકતી

અડસઠ તીરથ ઘેર આઈ, માતપીતાની સેવા ચાહી

ત્યારે તીરથ પુરણ થાઈરે—તે મુકતી

નૌધા ભકિત જે ગાઈ, તે અમર ગુરને પાઈ

ત્યારે આતમ જ્ઞાન મીલ આઈરે—તે મુકતી

લક્ષ્મીદાસ શરણે બાઈ, સુરતાને રામ ઓળખાઈ

હરીજનનાં મન ખુશી થાઈરે—તે મુકતી

ભાવાર્થ (૧૪)

(૧) અડસઠ તીરથ વ્રજ ચોરાસી ચાર ધામ કરવાથી મનુષ્ય તરી જાય છે એવું સાંભળી ગાડીઓ પ્રભા મુજબ ગળા હરીજનો દેખા-દેખી રેલ ગાડીમાં બેસી તીરથ અર્થે જાય છે ગંગા જીમના નાલાય છે ગંગા નાલિ તો પણ તુંખડીની કડવાસ ગદ્ય નહિ.

(૨) તીરથમાં રહેનારા ગોર વાગેરે લોકો પૈસાવાળા થાય છે અને એસ આરામ કરે છે ને રેલ ગાડીવાળો ધનવાન થાય છે અને પૈસા પરદેશ જાય છે તે વિચાર કરીને જીઓ જાત્રા કે કપાત્રા કાંશી જવાથી અને ગંગા નલાવાથી કલ્યાણ થતું હોત તો તે શહેરમાં રહે-નારા બધાએ તરી જાત. ગયાજી અને સિદ્ધપુર પીંડ મુકવાથી પીત્રુનો બિહાર થતો હોત તો ગયાજી અને સિદ્ધપુરમાં રહેનારા તમામ લોકોના પીત્રુઓનો બિહાર થઈ જાત, પણ ત્યાંના ગોર ખુબ ધનવાન અને મોટા પૈસાવાળા અને લાથી ઘોડે ચઢીને ફરે છે અને જાત્રા જનારા લોકો પાછા ઘેર આવે છે અને ધન લેવા ફરે છે એનો વિચાર કરે એટલે ખરું શું છે તે સમજાયે.

(૩) અનેક જગ્યાએ જવાથી અનેક ગોર કરવા પડે છે અને તે ગોર દર વરસે પૈસાની લાલચમાં સંકાન્તી અગર ખીજા તેવારો ઉપર આવે છે અને દર વરસે ધનની લાલચમાં સતાવે છે અને આપણા મૃત્યુ બાદ આપણા પુત્ર પરિવારને પણ સતાવે છે. અને જન્મરજ્જતીથી ચોરી માયા લે છે. માટે આપણા કુળ ગોર એક છે તે આપણા લગ્ન કાર્ય પ્રસંગે ઘેર બેઠા શ્રાદ્ધ પીંડ એવા અનેક કર્મ દર વરસે કરાવે છે તો અનેક દેશાવરના ગોર સેવવા તે કરતાં ઘેર બેઠા એક કુળ ગોરને સેવવો સારો છે.

(૪) વેદ શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે કે જાત્રાએ જવાથી કલ્યાણ થાય છે તે વાત ખરી છે પણ જાત્રા એટલે જાતે ભક્તિ ભાવ કરવાથી તરાય છે અને તેની પેઢીઓની પેઢીઓ તરે છે. વિચાર કરી જીઓ દરેક ભકતોએ તેમ નરસિંહ મહેતા તથા સરવણ ભગત જાત્રા ગયા એટલે માતા પીતાની પ્રેમ ભાવથી સેવા બજાવી ત્યારે તેના અડસઠ તીરથ પુરણ થયા અને ઇકાંતેર તરી અને પ્રેમ ભાવે ભક્તિ કરશે તેની અનેક પેઢીઓનો બિહાર થશે. ભકતોની કહેવત છે કે- પ્રેમને વશ થયા રાજી તેમાં શું કરે પંડીત ને કાજી. સૌને જેશી કૃષ્ણ.

સમજન ૧૫ મું.

સમજ્યા વીના નરનારી દુઃખી થાય છે રે,
 તેથી મનુષ્ય અવતાર એળે જાય છે રે;
 સણીયુ સુતર પવિત્ર કહેવાય છે રે,
 દેશી પહેરે ખાવે ગાયે સુખ થાય છે રે—સમજ્યા વીના.
 જીવ કોસીટામાં રેશમ જીવે થાય છે રે,
 રેશમ કાઢે ત્યારે જીવ મરી જાય છે રે;
 જમવા બેસે ત્યારે અબોટીયાં પેરાય છે રે,
 પરદેશ પૈસા જાય ને પાપ ઉલટું થાય છે રે—સમજ્યા વીના.
 ગુન્છા ફેશીન નર નારીઓ ચાલે છે રે,
 ઇંગ્લીશ કર્ટીંગ કરાવા સહુ જાય છે રે;
 ખોટા ખરચા દહાડે દહાડે વધી જાય છે રે.
 સમજી સુતર પહેરે ખરચા ખચી જાય છે રે—સમજ્યા વીના.
 સમજે ઉત્તમ મનુષ્ય અવતાર છે રે,
 મોહમમતા પ્રપંચમાં હારી જાય છે રે,
 સતના ઘરમાં હરિ ગુણ ગવાય છે રે,
 નિરલોભી સંગે દેવ જેવા થાય છે રે—સમજ્યા વીના.

ભાવાર્થ ભજન ૧૫માનો

(૧) હાલમાં કળજીગમાં લોકો રેશમ પવિત્ર ગણે છે રેશમના અબોટીયા વીગેરે કપડાં બને છે અને તે પહેરે છે અને રેશમ બ્રહ્મજ વપરાય છે અને પૈસાના બમણા ખરચમાં મનુષ્ય ઉતરે છે.

(૨) પહેલાના વખતમાં ઘરડાઓ જાડા કપડાં અને ખાટી વીગેરે પહેરતા હતા તે વખતે રેશમ પહેરવામાં સમજતા નહિ હતા અને સંધ્યા સેવા વખતે સ્નાન કરી સણીયું, ધાબળાને પવિત્ર ગણી પહેરતા હતા. તે સર્વેને માહીતી છે, પણ મોહ અને રૂપમાં ફસાઇ રહ્યા છે, વીચાર કરીને જીઓ.

(૩) સેતુર ના ઝાડના પાના કોસીટાના જીવ ખાય છે ત્યારે રેશમ

અને છે તેમ રેશમ કાઢતાં કોશીટા મૃત્યુ થાય છે તો આ વાત જાણીએ છીએ નજરે જોતાંજ રેશમ અપવિત્ર દેખાય છે.

(૪) ભાઈઓ મીત્રો આપણા પૈસા પરદેશમાં જાય છે અને પાપ આપણા ઉપર ઉલટું થાય છે જો રેશમ પહેરવું બંધ કરીએ તો કોશીટાના જીવ મૃત્યુ થતાં જરૂર બંધ થશે. અને આપના ધનનો બચાવ થશે અને પુન્યશાળી થશે અને જીવ, અનિતીથી બચી જશે. અને પરમાત્માની ભક્તિ થશે અને મુક્તિ મેળવશે. સહેલામાં સહેલું પરીત્ર શણ અને સુતર છે બાકીનો મારા મનને બધુએ કહુતર છે તો મીત્રા ! વીચાર કરી જીઓ ને ધ્યાનમાં લો. અમલમાં મુકો અને પૈસાના ખરચથી બચો તોજ મુક્તી છે.

ભજન ૧૬ મું.

અદેખાંને દેખીને આઘા ખસીએરે,
સદા દુર્જન લોકોથી દૂર વસીએ રે,
મોટપણમાંથી ધીરે ધીરે ખસીએરે—અદેખાંને..
પોતે બળે સામાને જીઓ બાળતારે,
સારું નરસું નજરે નહિ ભાળતારે,
પોતે હાથે પોતાનું બગાડતારે—અદેખાંને..
સ્વાથી પોતે બીજને શીખાવતારે,
નરકે પડે સામાને નીચ પાડતારે,
એવા કુસંગે કદી નવ ફસીએરે—અદેખાંને.
ઘરબાર છોડી બાવા નવ થઈએરે,
હરતાં ફરતાં હરિના ગુણ ગઈએરે,
નિરલોભીને સંગ કરી ફરીએરે—અદેખાંને.

પ્રભુ સાથે લેહ લાગી છે.

લજન ૧૭ મું.

(રાગ ગરબીનો.)

તારો નેડો લાગ્યો મને, રાજ રણછોડ રે,
 રાજ રણછોડ રે, રંગીલા રણછોડરે. તારો. ૧
 અધમ ઓધારણુ નામ તમારૂં, મહાતમ તેનું મોટું રે,
 હરતાં ફરતાં તમને સમરૂં, બાકી સરવે ખોટું રે. તારો. ૨
 કાશી દેખી દેખી દ્વારકાં, તીરથ દેખ્યાં ઝાઝાં રે,
 સત્સંગતમાં ખેઠો ત્યારે, મનડે મુકી માઝા રે. તારો. ૩
 ભવસાગરમાં ડુબી પડ્યો છું, સગાં સંબંધી લુટે રે,
 ભકતીદાસ પર દયા કરોતો, ભવનાં બંધન છુટે રે. તારો. ૪

ભાવાર્થ લજન ૧૮ મા નો.

પ્રશ્ન ૧૮ મો—એક લજનમાં એવું લંબાણ આવે છે કે કુંભારના ત્યાં નીલાડામાંથી મંઝારીનાં બચ્ચાં બળતાં ઉગાર્યાં. ?

તે વીષે દુનીઆમાં ગણા જણાએ, કુંભાર માટલાં બનાવે છે; ને માટલામાં બીલાડીનાં બચ્ચા રહી ગએલા તે બચી ગયા એમ બતાવે છે. પણ અગ્નીમાંથી બચીબચ તે મારૂં મન ખાત્રી થતુ નથી, તો એનો અધ્યાતમ અર્થ શુ હશે, તે જણાવવા કીરપા કરશેજી.

ઉત્તર—આ પ્રશ્ન સાંભળી મહાત્મા હસીને બોલ્યા, કે
 ભાઈ. આ દરેક ભજનો પૂર્વે થઈ ગએલા મહાત્માઓએ,
 આત્મજ્ઞાનમાં ગાયાં છે. પરંતુ હાલના સાધુ મહાત્માઓએ,
 માયાના આવરણને લીધે, અને કંઈક અજ્ઞાનને લીધે, આપણને
 શૃંગારમાં સમજાવી અવળે રસ્તે ચલાવી દીધા છે, પરંતુ ભાઈ
 હું તેનો ખુલાસો આત્મજ્ઞાનમાં કરું છું. તે ધ્યાનમાં લ્યો
 કુંભારે નીલાડો સળગાવ્યો, અને માટલામાં મંઝારીનાં બચ્ચાં
 રહી ગયાં, આ ભજનમાં જેને (કુંભાર) કહે છે તેને બ્રહ્મા
 બાણુવા, મંઝારી એટલે મન. નિલાડો એટલે સંસાર, આગ એટલે
 ચિંતા, માટલું એટલે કાયાની અંદર, મન મંઝારીનાં બે
 બચ્ચાં તે. સુરતા અને શબ્દ આ બે બચ્ચાં કાયારૂપી
 માટલામાં, ચિંતારૂપી નીલાડામાં બળી રહ્યાં છે. તે ક્યારે
 બચે. કે પરમાત્માની દૃઢ, અને શ્રદ્ધાથી ભક્તી કરે, અને
 જ્યારે તેની સુરતાને સાક્ષાત પ્રભુની ઝાંખી થાય, ત્યારે તે
 ચિંતા રૂપી નીલાડો ઓલાય, અને બચ્ચાં બચી બચ,
 બચ્ચાં નરસીંહ મહેતાનાં, પ્રહ્લાદજીનાં, મીરાંબાઈનાં, અનેક
 ભક્તોનાં બચ્ચાં બચી ગયાં છે, કેમકે તેમણે પ્રેમ ભાવથી
 ને મીઠી મીઠી વાણીથી, એક શ્રદ્ધાથી નિસ્વાર્થપણે પ્રભુની
 ભક્તી કરી, તેથી પ્રભુએ તેમની સાચી ભક્તિથી પસન્ન થયા,
 અને સાક્ષાત રૂપધરી તેમની સુરતાને દર્શન દીધાં, તેથી
 તેમનો ચિંતા રૂપી નિલાડો ઓલાવાઈ ગયો, અને બચ્ચાં
 બચી ગયાં, અને ફરીથી જન્મ મરણ રૂપી ચોરાસીનો ફેરો
 ટળી ગયો, અને મોક્ષ થયો.

મનજરીનો અને હુડીનો ભાવાર્થ.

ભજન ૧૮ મું.

સંત જનોને તમે, હુબ દો. બાનાને માટે
 ભકતજનોને તમે, હુબ દો બાનાને માટે
 કોણુ જપે છે તારે, જપ રે બાનાને માટે
 બળતારે દવમાંથી, બચ્યાં ઉગાર્યા વહાલા
 ઉગાર્યા મન મંઝારી, બાળરે બાનાને માટે
 બાઈ દ્રૌપદીની તમે, લગ્નઓ રાખી વહાલા
 નવસે નવાળું પુર્યાં, ચીરરે બાનાને માટે
 મહેતા નરસૈયાની, હુંડી સીકારી વહાલા
 તે તમે દવારકાના, નાથરે બાનાને માટે
 બાઈ મીસં કહે પ્રભુ, ગીરધરના ગુણુ વહાલા
 જન્મે જન્મ તારી, દાસરે બાનાને માટે

પ્રશ્ન ૧૮ મો—નરસૈમહેતાની હુંડી પ્રભુએ સ્વીકારી, તે ભગવાન રૂપીયાની હુંડી શીકારતા હસે કે ? ના તે ભગવાન તો સુરતી સીકાનીહુંડી સ્વીકારી છે. ત્યારે સુરતી સીકકો તે કેવો હસે, અને તેની ટંકશાળ અને ચલણ કયાં હશે ? તેનું મને અધ્યાત્મજ્ઞાનમાં કૃપાકરીને સમજવો, અને તેના આડતીયા કોણુ હશે, કેમકે ચાંદીના સીકા તો સંસારમાં ચાલે છે, અને તેના આડતીયા શ્રીમંત સદચ્છત્રો હોય છે. માટે ઉપરના યોગ્ય ખુલાશો જણાવવા કૃપા કરશે નરસીંહ મહેતાએ એક

ઠેકાણે લખ્યું છે કે, માફ લખ્યું ગાય તે ઘણા ગોથા ખાય
અને સમજીને ગાય તે વૈકુંઠ જાય;

ઉત્તર—પ્રભુના દરબારમાં કંઈ રૂપીયાંની આપ લે થતી
નથી. ચાર વર્ણ તથા સાધુ સંતો પૈકીથી કોઈ જણ ચાંદીનો
સીકકો મુકતીના રાજ્યમાં લઈ જવાતો નથી. અને ચાંદીનો
સીકકો કોઈ લઈને આવતું પણ નથી. ખાલી હાથે આવ્યાને
ખાલી હાથે જાય છે. ત્યાં કંઈ રૂપીયાંનો સીકકો પડતો નથી.
પણ એતો આ જગતના વહેવારની લેવડ દેવડમાં રૂપીયાંનો
સીકકો ચાલે છે, અને તે રૂપીયાંની હુંડી, મોટા
મોટા શહેરમાં ઘણાજ આડતીયા વસેલા છે. તેમના
ઉપર હુંડીનું લખાણ પત્ર થાય છે. અને તે રૂપીયાંની હુંડી
સ્વીકારે છે, પણ નરસૈંહ મહેતાની સુરતી સીકકાની હુંડી,
લખી તે સ્વીકારી તે વાત ખરી છે. પણ એનો અર્થ એ
એ છે કે, હુંડી એટલે અરજી, અને સુરતી સીકકો એટલે
નેત્ર, સીકકો એટલે સ્વરૂપ, લગવાન શેઠ થઈ ને આવ્યા,
ને નરસિંહ મહેતાની સુરતને ઝાંખી આપી, ત્યારે સુરતા
ખુશી થયાં ત્યારે સીકરાયો, અને ચાર તીરથવાશી એટલે.
ચાર વર્ણાશ્રમ, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી, વૈષ્ણવ, શુદ્ર, કાયારૂપી કાશી,
અને ચાર રહેવાશી એટલે આખી દુનીયાં ખુશી થઈ. કે
નરસૈયાને લગવાનની ઝાંખી થઈ અને નરસિંહ મહેતાની
સુરતી સીકકાની હુંડી સીકરાઈને જન્મ મરણનો ચોરાશીનો
ફેરો ટળી ગયો; આ પ્રશ્નનો આત્મજ્ઞાનનો આ ખુલાસો છે.

ટચલી આંગળીએ ગોવર્ધન તોલ્યો.

ભજન ૧૯ મું.

આવો આવો, સકળ શ્રીજ નારી રે,	
મારા ઘરમાં, ઘેર્યા છે ગીરધારી રે.	૧
જેને જોઈએ, તેને કાનજી ખતાવું રે,	
હરીને હેતે, પ્રીતેથી નચાવું રે.	૨
વેણુ વાતાં, ઘણાં ને ગીત ગાતા રે,	
માફ માખણ, ખઈને થયા માતા રે.	૩
ટચલી આંગળીએ, ગોવર્ધન તોર્યો રે,	
મોહ મારીને, કંસરાય રોર્યો રે.	૪
નાથ નાનાને, કાયા છે મોટી રે,	
મારી વાતો, રણછોદજીને ગોઠી રે.	૫
વાલા દહાડી, દહાડી દર્શન દેજો રે,	
ભકિતદાસના રૂઢીયામાં રહેજો રે.	૬

ભાવાર્થ ભજન ૧૯ મા નો.

પ્રશ્ન ૧૯ નો-ટચલી આંગળીએ ગોવર્ધન તોલ્યો. તેવું મારા વાંચવા તથા સાંભળવામાં આવ્યું. એટલે તે વિષે ખાત્રી કરવા હું ગોવર્ધન પર્વત પર જઈ આવ્યો. ને તપાસીને જોયું પણ તે તો સાત ગાઉમાં જમીન ઉપર પડેલો દેખાયો. પણ કાંઈ અદ્ધર તોળેલો દેખાયો નહિ. આ વિષે કાંઈ ભેદ હોવો જોઈએ, કેમકે સંત મહાત્માઓનું લખાણ કાંઈ ખોટું હોય નહિ, માટે તે વિષે સત્ય શું હશે, તે આપ કૃપા કરીને જણાવશો.

ઉત્તર—પાંચ આંગળીઓમાં, ટચલી આંગળી નાની છે. તેવીજ રીતે સીદ્ધાન્ત એ છે. કે પાંચ તત્ત્વનું પુતળું છે, તેમાં આત્મારાંમ નાનામાં નાના છે. અને કાયાગઢ ગણોજ મોટો છે. તે ગઢની અંદર નાના આત્મારાંમ રહેલો છે. ત્યાં સુધી એ કાયાગઢ અદ્ધર છે. અને ફરે હરે છે. ને સાતમે માર ચઢી જાય છે. પણ જ્યારે એ કાયાગઢમાંથી આત્મારાંમ નાનો અને સુદ્ધ નીકળી જાય છે. ત્યારે તે ગઢને ચાર જણા ઉચકનાર જોઈએ છે. વાસ્તે ગઢનો અર્થ કાયા, અને ટચલી આંગળીનો અર્થ આત્મારાંમ છે. એ આત્મજ્ઞાનનો ખુલાસો છે.

જન્માષ્ટમીનું કીર્તન.

ભજન ૨૦ મું.

આજ સગીરે હુંતો, આનંદ પામી,	
પ્રગટયા શ્રી અંતરજામી રે, ચાલો જોવાને જઈએ,	
ચીરના અંદરવાને, હીરની રે દોરી	
એ સુખ પામે, રાધા ગોરી રે.	ચાલો જોવાને. ૧
સોનાનું પારણું ને, રેશમની દોરી,	
જુલાવે જશોદા, ગોરી રે.	ચાલો જોવાને. ૨
કુલની રે વાડીને, કુલની રે ઝારી,	
પુલી ફરે છે વ્રજનારી રે.	ચાલો જોવાને. ૩
અખીલ ગુલાલ, ઉડાડે છે ગોપી,	
કંઠડામાં કુલ, માળા રોપી રે.	ચાલો જોવાને. ૪
મોર મુગટ શીર, છત્ર ખીરાજે,	
કાનુડો મોરલી, બજાવે રે.	ચાલો જોવાને. ૫

નરસૈમ્હેતાનોરે, સ્વામી શામળીઓ,
ડાકોરમાં છેલ, છળીલો રે.

ચાલો જોવાને. ૬

ભાવાર્થ ભજન ૨૦ મા નો.

પ્રશ્ન ૨૦ નો—જન્માષ્ટમી દરવર્ષે ચતુરમાસમાં, શ્રાવણ વદી ૮ ની આવે છે. ને નોમના દિવસે બાળલીલા થાય છે. અને પારણામાં લાલજીને દરવર્ષે ઝુલાવે છે, ને લીલા બતાવે છે. અને વેદ શાસ્ત્રમાં લખાણ એવું છે કે જેઠ વદી ૨ જલ બત્રા, અસાડ સુદી ૨ રથ બત્રા આવે છે અને અસાડ સુદ અગીયારસે દેવ પાતાળમાં પોઠે છે. અને બળીરાબ પાસે જાય છે, અને શ્રાવણ માસમાં કૃષ્ણ પક્ષમાં જન્મ થાય છે. અને કારતક સુદ ૧૧ ને દિવસે દેવ ઉઠે છે, આ પ્રશ્ન વિષે મને બહુજ સંશય થાય છે. માટે તેનો આત્મજ્ઞાનનો ખુલાસો શું હશે. તેમને કૃપા કરીને જણાવશો ને માફ મન સંતોસ કરશોજી.

ઉત્તર:—ભગવાનનો જન્મ કાંઈ દરવર્ષે શ્રાવણ માસમાં થતો નથી. પણ દરવર્ષે શ્રાવણ માસમાં બાળ લીલા થાય છે. તે તમો નજરે નજર જુઓ છો. બાળ લીલા એટલે અજ્ઞાન લીલા, બધી સ્વાર્થી તથા પૈસાની લીલા છે.

મનુષ્ય દેહ જ્યારે, પુરણ ભક્તિવાન થાય છે. અને સમજણના ઘરમાં મન આવે છે. ત્યારે કૃષ્ણ પક્ષમાં તે જાય છે. અને પ્રભુ સાથે લેહ લગાડે છે. ત્યારેજ ભગવાનને ભક્તોના કાર્ય, સીદ્ધ કરવા અને દર્શન આપવા, જન્મ ધરણુ

કરવો પડે છે, અનેક લકતોને માટે લગવાનને આવવું પડ્યું છે. અને કામ પુરણ કર્યાં છે. જેવાં કે “નરસીંહ મહેતાને, ત્યાં અનેક રૂપે કાર્ય પ્રસંગે આવ્યા દરસન આવ્યા” તેવીજ રીતે લકતોના કામ પૂર્ણ કરવાને, અનેક વેષ ધારી આવ્યા છે, અને લવિધ્યને માટે પણ, સાચા લકતોનાં કામ કરવા જરૂર આવશે, તેમાં જરાપણ શંકા નથી. વેદ શાસ્ત્રમાં ચતુર માસની લીલા વર્ણવેલી છે. તેનો ખુલાસો એ છે કે, અસાઠ સુદ અગીયારસને દીવસે, અન્નદેવને ખેડુત લોકો. પાતાળમાં એટલે (જમીનમાં) પોઢાડી દે છે, અને તે દાણા બળી રાજા પાસે, જમીને બળીને ભસ્મ થઈ જાય છે, અને ત્યાર પછી શ્રાવણ મહીનામાં, અન્નદેવનો જન્મ થાય છે. એટલે ડુંડાં કંટીઓ સીંગ વીગેરે આવે છે. ને બહાર આપણને દર્શન આવે છે, ત્યાર બાદ માણેકઠારી આવે છે. અને સર્વ મનુષ્યનાં મન ઠરી જાય છે, અને સુકાળ થયો અને દેવ પ્રસન્ન થયા એવો નિશ્ચય થાય છે, અને દેવોને પૌંવા ધરાવે છે. અને પછી કારતક મહીનામાં અણકોટ થાય છે. તે તમામ અન્નદેવ લગવાનને ધરાવે છે. ત્યારબાદ કારતક સુદ ૧૧ ને દિવસે અન્નદેવ ઉઠે છે. અને સુરતા કન્યા અન્નદેવને જોઈને ઘણી ખુશી થાય છે, ત્યાર પછી અન્નદેવ ખેતરમાંથી ઉઠીને ઘેર આવે છે, પ્રથમ ખેડુતના ઘરમાં આવે છે. ત્યારબાદ વેપારી, નોકરીયાટ, રાજદરબાર, વીગેરે બધે પસાર થાય છે, અને ઉનાળો, શિયાળો, બાળ બચ્ચાં. સૌ ખાય છે. અને આનંદ કરે છે. અને પાછા બીજો ચતુરમાસ આવે છે. કે અન્નદેવ પાછા પાતાળમાં પોઢી જાય છે. આવી અન્નદેવની લીલા દર વર્ષે ચતુર માસમાં થાય છે.

સાખી.

અસાહે અન્ન દેવને, પાતાળમાં ખેડુંતો પોઢાડતા;
 અને શ્રાવણે અન્ય દેવના, જન્મ તથા દર્શન થાય;
 કારતકે અન્ન દેવ ઉડી, ઘેર આવતા,
 શિયાળો ઉનાળો, બાળ બચ્ચાં ખાય.

સાખી.

અન્નદેવ મોટા જગતમાં, ચોમાસામાં જળથી પેંદા થાય.
 અન્નખાઈને સર્વે જીવજીવતા. એમાં હરિવિના જોયાં સૌ ખાય;

ભજન ૨૧ મું.

[શ્રાવણ માસ કૃષ્ણ પક્ષ જન્માષ્ટમી વીસે અર્થ ખુલાસો]
 સોનાના મોરરે, સોનાના મોર, પ્રેમને પારણે સોનાના મોર
 ટહુકા મારે છે મારેં, મનનોરે મોર. ટેક.
 પ્રેમનું પારણું ને, વચનની દોરી,
 જ્ઞાનના ઘોડીએ નંદ કીસોર. પ્રેમને પારણે સો. મોર.
 શ્રાવણે સમજે તો, કૃષ્ણ પક્ષમાં,
 મીતી આઠમ ઉપર, નામનેરે જોડ. પ્રેમને
 પુલના હારને, પુલનારે ગજરા,
 બાંહયે બાજુ બંધ, ભેરખાંની જોડ. પ્રેમને
 મોર મુગટ ચોર, પીતાંબર સોહિ,
 વાગે છે મુખ, મોરલી ધમધોર. પ્રેમને
 નંદકીશોરને, પ્રીતે હુંલાવીએ,
 પ્રેમે ચખાડીએ, મીઠાડારે ખોલ. પ્રેમને
 મન મંદીરમાં ને, ચીત ચરણમાં,

બુલે છે મારો, નંદશીશોર. પ્રેમને
 પટેલ ભુવનમાંને, પ્રેય મંદીરમાં,
 પ્રગટ થઈને એ તો, બોલે છે બોલ પ્રેમને
 લક્ષ્મીરેદાસ ગાઈ, પ્રીતે કરીને
 નવસો નવાણું ગોપી, કરે છે સોર. પ્રેમને

ભજન રર મું.

એકાદશીનું કીર્તન.

ધન્ય એકાદશી, એકાદશી કરીએ તો વૈકુંઠ પામીએ.
 મારે એકાદશીનું વ્રત કરવું છે, મારે ધ્યાન પ્રભુજનું ધરવું છે,
 મારે વૈકુંઠ જઈને ડરવું છે. ધન્ય એકાદશી ટેક.
 આવી બાર માસ કરે એકાવરતિ, તેના અંતરમાં વશે અવીનાશી,
 નહીં કરશે તે જાય હાથ ધરી. ધન્ય એકાદશી. ૧
 મારે ગંગા ઘાટે જવું છે, મારે જીમના જળમાં નહાવું છે,
 મારે ભવસાગર તરી જવું છે. ધન્ય એકાદશી. ૨
 જેને એકાદશીના વ્રત કીધા છે, તેને પાંચ પદારથ સીધા છે,
 તેને પ્રભુએ પોતાના કરી લીધા છે. ધન્ય એકાદશી. ૩
 અંબરીષે એ વ્રત કીધાં છે, દંડ દુર્વાસાને દીધા છે,
 રસ કલ્યાણુરાયે પીધા છે. ધન્ય એકાદશી. ૪

ભાવાર્થ ભજન રર મા નો.

પ્રશ્ન —દર પળવાડીએ અગીયારસ આવે છે. અગી-
 ચારસને દિવસે અપવાસ કરે છે. ને ફળ, ફળાદી, સીંગોડાં.

રાજગરો, ખાઈને દિવસ ગાળે છે, અગીયારસ કરે તો વૈકુંઠ જાય છે. એવું વેદ શાસ્ત્રનું લખાણ સાંભળી દેખાદેખી કોઈ શિવ અગીયારસ કરે છે, ને કોઈ વૈષ્ણવ અગીયારસ કરે છે. પણ પંદર દિવસે અગીયારસ એકજ આવે છે તે કરીને વૈકુંઠ જાય તેવું માફ મન માનતું નથી, તેમ કોઈ ગયું હોય તેનો કાંઈ પુરાવો નથી, માટે તે વિષે સત્ય ખુલાસો, કરીને, મારા મનની સંકાનું સમાધાન કરવા કૃપા કરશો.

ઉત્તર—આ જગતમાં શીવ અગીયારસ, ને વૈષ્ણવ અગીયારસ બે જુદી જુદી માને છે. તે કેવળ અજ્ઞાનતાજ છે. આમ કરવાથી અરસપરસ ધર્મમાં વિરૂદ્ધતા ઉપન્ન થાય છે, અગીયારસ દર પખવાડીએ એકજ આવે છે અને એનો અર્થ કોઈક જ્ઞાની વીરંપુરૂષજ ભાગ્યેજ જાણે છે, માટે હુનીયા ગાડરીયા પ્રવાહ જેવી છે. માટે કોઈનો દોષ દેવા જેવું નથી, ભૂખ્યા રહેવાથી ને ફરાળ કરવાથી વૈકુંઠ જવાતું નથી, ને ભગવાન મળતા નથી, ને મોક્ષ થતો નથી. પણ વરસના દિવસ ત્રણસોને સાઈઠ આવે છે, તે ત્રણસોને સાઈઠ દિવસ એકજ ધર્મ શ્રદ્ધાથી, એકવર્તિ મનને નિસ્સેથી, ભાવ પ્રેમે, હરતાં ફરતાં ધંધો, ઘરકામ વીગેરે કરતાં, જીમનાજી જેવી યવિત્ર, વાણીથી, પ્રભુ ભાવથી, ભક્તિના ગુણંગવાય, તેજ અપવાસને વરત નવસો નવ્વાનું નાડીયો, એક મતે ભક્તિની ધુનમાં, આનંદ અનુભવી રહે, ત્યારેજ સાચી એકાદશી થાય, તો વૈકુંઠ જવાય, ને પ્રભુનાં સાક્ષાત્ દર્શન થાય, ત્યારેજ મોક્ષ મળે...

[આ આધ્યાતમ ખુલાસો છે]

સાખી.

ચાર વેદ ચાર વરણુ છે, બ્રાહ્મણુ જાતી ઉંચ.
 બ્રહ્મજ્ઞાન જાણ્યા વીના, કોણુ ઉંચ કોણુ નીચ.
 જાતી અભીમાન ના કરો હરીને ઘેર સૌ એક
 નીર વરતી બ્રહ્મ રૂપ હે, તરી ગયા ભકત અનેક
 ભકિત કુંડ ઉત્તમ છે, પ્રેમ ભાવથી મીલ
 રૂપિ લખાયા જગતમાં, વાલ્મીકિ જાતે ભીલ.

ભજન ૨૩ મું.

(રાગ ઉત્તમ ત્રત એકાદશી સાહેલી) ટેક.

(અર્થ ખુલાસો)

જગતમાં ત્રત તો એક છે,	સાહેલીરે
આ છે મારે અપવાસ. હરિના ગુણ ગાઈએ	સાહેલીરે
હરતાં ને કરતાં, ધંધો કરતાં,	સાહેલીરે
સંતોસે નિશાદિન ખાઈ.	હરિના ગુણ.
નવસો નવ્વાણું ગોખી, ટોળે મળી,	સાહેલીરે
મનડાને હરખ ન માય.	હરિના ગુણ.
હરિ ભજનમાં, બોલતા	સાહેલીરે
લજ્જાઓ મેલી હવે દુર.	હરિના ગુણ.
નવે દુવાર, રળીઆમણા,	સાહેલીરે
વૈષ્ણવ બોલે મીઠા બોલ.	હરિના ગુણ.
મુરતા ને મંછા હીડે, હરખતી,	સાહેલીરે
ત્યારે મોટી, એકાદશી થાય,	હરિના ગુણ.
સાચારે શબ્દ, બોલી રહ્યા,	સાહેલીરે
મન વાણીના વરશે મેઘ.	હરિના ગુણ.

સમજા વીના શબ્દ, બધા એળે ગયા,
 જ્ઞાને લકિત આવી, મારે હાથ.
 પવિત્ર વાણી રોજ બોલતા,
 ત્યારે છુટયો, પરવર્તીનો સાથ.
 વૃજના વાસી, સામા મહ્યા,
 થઈ હવે, મનને દહેર.
 આવી બાર માસ, વરતી કરે,
 સંસારમા રહેજે, તરી જાય.
 આવી એકાદશી, જે કરે,
 સમજે તો વૈકુંઠ જાય.
 પૂર્વેની પ્રીતો, કરતાં,
 જનમ મરણ, ટળી જાય.
 લક્ષ્મીરેદાસની, વિનતી,
 પ્રેમે પ્રભુ, વસ થાય.

સાહેલીરે
 હરિના ગુણ.
 સાહેલીરે
 હરિના ગુણ.
 સાહેલીરે
 હરિના ગુણ.
 સાહેલીરે
 હરિના ગુણ.
 સાહેલીરે
 હરિના ગુણ.
 સાહેલીરે
 હરિના ગુણ.
 સાહેલીરે
 હરિના ગુણ.

ભજન ૨૪ મું.

તમે મળવાતે ના આવ્યા શા માટે, તમે છોરે જનમના ચોર.
 મળવા આવો, સુંદીર વર શામળીઆ. ટેક.
 તમે આહીરડામાં ઉછર્યા, માગીને પીતા છાશ. મળવા. ૧
 તમે કાળી કાંબળીઓ ઓઢતા, તમે ભરવાડના લાણેજ. મ. ૨
 તમે જુમનાના આરા રોકતા, તમે ખોખલે ઉડાડયાં નીર. મ. ૩
 તમે ગોકુળ ગાયો ચારતા, સવરીનાં ખાધાં બોર. મળવા. ૪
 વા વા'યા ને વાઢળ ઉલટયાં, ગોકુળમાં ટઉકયા મોર. મ. ૫
 મહેતાનરસૈના સ્વામી શામળા, મને બહાલે રમાડયાં રાસ. મ. ૬

ભાવાર્થ ૨૪ મા નો.

પ્રશ્ન ૨૪ નો—તને સવરીનાં ખાધાં ખોર, તે વિષે જગતમાં એવું વાતાવરણ ચાલે છે. કે સવરીખાઈ ઝાડ ઉપરથી બોળામાં ખોર તોડી લાવી, તે પોતે ચાખી ભેતી હતી. અને તે એઠાં ખોર ભગવાન ખાવા આવ્યા હતા, એવી લોક વાયકા અને વૈશ્વ ધર્મ ગુરૂઓની એવી વાયકા ચાલે છે. પણ તે વિષે માફ મન માનતું નથી, કારણકે દેવ તો અજર અમર છે. તે તો ખાતાએ નથી, અને પીતાએ નથી, તેમ સુતા પણ નથી, પણ મનુષ્ય દેહી રૂપી ખોર ફળ વીગેરે ખાય છે, અને ભગવાન તો સર્વેના ભાવના ભુખ્યા છે એવું ભક્તિ ભાવમાં જણાવે છે, તો એનો અર્થ જણાવવા કૃપા કરશો.

ઉત્તર—ભગવાન ખરેખર ભાવના ભુખ્યા છે. પણ તે ભાવ બળ્લરમાં મળતો નથી. પણ એતો જે સાચા ભાવથી ખરી ભક્તિ કરે છે, તેમજ પુરણુ જ્ઞાન થાય છે, ત્યારેજ તેના બોલમાં ભાવ અને મીઠાશ આવે છે, ત્યારેજ ભક્તિ કરી કહેવાય છે. અને તે પોતે સવરીખાઈ કહેવાયા તેવી સવરીખાઈના મીઠા બોલથી ભગવાન પ્રસન્ન થાય ત્યારેજ તેવા ભક્તના જન્મ મરણના ફેરા મટી જાય છે. માટે દરેક હરિ જનોએ મન વાણી અને કાયાએ કરીને, અંતરના શુદ્ધ પ્રેમ ભાવથી, મીઠા બોલથી પ્રભુને પોકારશો તો જરૂર મારો વાલો શ્રી રણછોડરાય તેની પાસે દોડતો આવે, અને તેની સુરતાને દશ ન દશે, અને તેજ આ જગતમાં તરસે, અને અસાર સંસારમાં માતાના ગર્ભવાસ દ્વારા, પૂનઃ જન્મ લેવો નહિ પડે, ખોરાનો અધ્યાત્મ અર્થ તો (બોળ) છે.

ભજન રપ મું.

(રાગ-ગરબીનો.)

શું કર્યું ગીતા ગાઈને રે, તે શું કર્યું ગીતા ગાઈને. (૮૬)
 પોથી વાંચીને પરમારથ ન કીધો, પોતે રહ્યો છે સ્વારથ સ્કાઈને રે. શું
 પરને પરમોદેને આપ ન શોધે, ધીક પડી પંડિતાઈને રે. શું.
 ભાગવત ભાષે હેત રૂઢિયે ન રાખે, ધનને કાળે મુચ્ચો ધાઈને રે. શું.
 જેમ ભુજંગને માથે મણિ છે, તેને તેજે જીવે જીવ ગાઈને રે. શું.
 ભણ્યો ખરો પણ ભેદ ન જાણ્યો, કુટુંબ પોષ્યું કમાઈને રે. શું.
 મન મેલું તેને માંજ શક્યો નહી, ટાળ્યાં નહિ કર્મ કસાઈને રે. શું.
 કહે પ્રીતમ પોતાને ડહાપણે, હરિ હીરો હાથેથી ગમાઈને રે. શું.

સાખી.

બોડાણાની બોલીએ, સવરીખાઈના બોલ,
 વાલ સવાયે તુલાઈયા, જય જય શ્રી રણછાડ.
 ત્રણ રતીનો વાલ છે, બ્રહ્મા વીણુ મહેશ,
 જ્ઞાને સવાયો થાય તે આતમરામ ઓળખસે
 સંત બડા પરમારથી, દાણ આપે, બ્રમ જ્ઞાન,
 પુત્રનો એહી ધર્મ હે, માત પીતા ગુરૂ માન.
 પોતાંનું રૂપ નીરખતાં, જન્મ મરણ મટી જાય,
 અંજણ અંધકાર છે, ખાવે જમનો માર.
 સંત તો સાચા ચાહીએ, ભક્તિમાં લવલીન.
 ખાવે ગાવે હરિ કીરતન, મોહ માયા સે ભીન.
 પોતે ગુરૂ ઓળખ્યા નહી, ચેલો કોનો થાય,
 તે જન તો નુગરો ફરે, મુક્તિ કદી ના પાય.

માખણનો થાળ. ગોપલીલા.

ભજન ૨૬ મું.

ગોકુળમાં વસે ગૌપાળજી—હાંરે એતો ગાયોનો ગોવાલજો.
 નવસો નવાણું ટોળે મલી—હાંરે થયો મૈડા કેરો ભાવજો.
 ગોપી ગયા રે મહી વેચવા—હાંરે સુના દીઠા મંદીરજો
 સાંકળ ઉગાડી રે શામળે—હાંરે પેઠા મંદીરયા માંયજો.
 આડુ અવળુ રે જીવે કાળીએ—હાંરે સીકે મહીડા કેરા માટજો.
 તાકીને મારીરે વાંસલી—હાંરે ચાલી મહીડા કેરી ધારજો.
 દોણી તળેરે મોહું ધયું—હાંરે વેગે પીવે ગૌપાળજો
 મહી પીવો રે મારા સાથીયા—હાંરે કેવા મીઠડા ગોરસજો
 એટલે આવીરે ભરવાડેણા—હાંરે મારા મહીડાનો ચોરજો
 એક કહે રે એને જાલીએ—હાંરે ખીજી લાવી છે દોરજો
 તીજીએ ત્રીકમને ખાંધીયા—હાંરે ચોથી ચુટે છે ગાલ જો
 મોહને મનથી વીચાયું—હાંરે તોડયો હેયા કેરો હારજો
 મોતી વેરાયા રે ચોકમાં—હાંરે ખાલી દીસે છે ડાકજો
 ગોપી બેઠા રે મોતી વીણવા—હાંરે ત્યાંથી કાળીએ મુકી દોટજો
 આઘા રહી ને કુટે કાખલી—હાંરે કેવો કાળ્યો છે દાવજો
 નિર્દોશીનો સ્વામીરે શામળો—હાંરે રેજો અંતરની માંયજો

શ્રીમન નારાયણ નારાયણ નારાયણ

હરીનું ભજન કરે તો ભવ પારાયણ

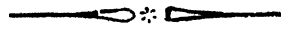
ખીજો ભાગ સમાપ્ત.

જય શ્રી કૃષ્ણ જય શ્રી કૃષ્ણ

નૌધા ભક્તિ પ્રેમરસ

પ્રશ્ન અને ઉત્તર
ભજનનો ભાવાર્થ આત્મજ્ઞાન સાર

ભાગ ૩ જો.

રોજ ભક્તિનો લાવો લીજ્યે
કાલ કેને દીઠી છે.

ભજન ૨૭ મું.

રાગ—ધોળ.

(આજ સખી હું તો આનંદ પામી)

આવો હરીજન, ભજન કરીયે
ઘરની માંહે તો, બેસી નવ રહીએ

હરતા ફરતા પેટ, પુંજવો કરીએ
 બાળ બચ્ચાંઓને, ચેનરે દઈએ—આવો હરીજન.
 હરકોઈ બંધુને, જેસીકૃષ્ણ કહીએ
 સાંજ પડે તો, ભજન મારે જઈએ
 સામા મળે તેને, સાથેરે લઈએ
 ભેગા બેસી રાય, રણછોડ ગઈએ—આવો હરીજન.
 ગર કુકડલા તો, ઘરમારે બોલે
 કેંડી જણો તો, કેંડમાં ડાલે
 નરકે પડે તેને, ઝાઝું થું કહીએ
 પ્રેમ કરી હરીવરને રે વરીએ—આવો હરીજન.
 ઘરનો ધંધો રોજ, કરતારે જઈએ
 સંસાર છોડીને, બાવા નવ થઈએ
 ભુખ્યા અભીયાગતને, ભોજણ દઈએ
 પોતાનું ઘર, સંભારીને રહીએ—આવો હરીજન.
 પોતે પોતાનું રૂપ, નીરખીને લઈએ
 કયાંથી આવ્યા, હવે કયાં જઈને રહીએ
 ઠામ ઠેકાણું, નીસ્યે કરી લઈએ
 કહે લક્ષ્મીદાસ, સંસારમાં તરીએ—આવો હરીજન.

સાખી

વાણી વચનનું પુછડું, ભકિત હરીને ગાય
 સત વચન મન પકડેતો, જાઈ વૈકુંઠ સુકતી થાઈ

ભજન રત મું.

હું નહીં જવું રે, ગાવલડી ચારવાને જશોદા માતા.
 તમે શું કહો છો, ગોવાળીઆતો સોર કરે છે ઝાઝા.
 મને સવારના પહોરમાં નવરાવે, મને ઠંડી રોટી ખવરાવે,
 પછી ગાયોની પાછળ દોડાવે. હું નહીં જવું રે. ટેક.
 મહાવનમાં વાઘ વરૂં રે છે, તે દેખીને તન માંડે ધ્રુજે છે;
 મા મોકલાંને કેમ ઉઘે છે. હું નહીં જવું રે. ૧
 મા જમનાજળ ભરપુર વહે છે, મને ગોવાળીઆ મેણાં દે છે;
 મને કાળીયો કાળીયો સૌ કે છે. હું નહીં જાઉં રે ૨
 દાસ પ્રીતમનો સુણજે દાવો, રસ પીઓને પુરણ પાવો,
 તમે હરી ભજને લ્યો લહાવો. હું નહીં જવું રે. ૩

સાખી.

મનનો ગુરૂ જ્યારે મળે, ત્યારે બેઠો પાર.
 ત્યાં સુધી જીવ ભમતો ફરે, લક્ષ ચોરાશી વાર.
 બની બનાઈ બન રહી, વાણીથી નામ ગવાય.
 અજ્ઞાની અથડાય છે, ચાર દિશાની માંચ.
 કરતા હરતા શ્રી હરી, ચેતન સુખી સરદાર,
 કેહે લક્ષ્મીદાસ મુકતી થાય છે, ભજલે રણછોડરાય.

ગર્ભવાસના વચનનું ભાન.

ભજન ૨૯ મું.

રાગ—ધોળ.

(માટે સરજન દેખીને વેવાઈ બી ગયા.)

ઉંગ કેમ આવે છે અલાગીયા, જગ જગ થવા બેઠું જાનરે.

ભજ રામને. ટેક.

ગર્ભ વચન આપ્યું તે ભુલી ગયો, મોઢોં માયાની જાળ તે તું

મેલરે; ભજ રામને. ૧

સંસાર સુખીયો ખરેરે નીશ્ચે માનજો, લોલ લાલચને છોડીદે

અલાગીયારે; ભજ રામને. ૨

માથે કારાં ફીટીને ધોરાં આવીયાં. તોયે હજીયે ના આવી તને

લાજરે; ભજ રામને. ૩

માથે ફાળે આવે છે કપરી કાળની, તને ઘેરી લેશેરે ચાર

પાસથીરે; ભજ રામને. ૪

શંકર કે છે પાર્વતી તુગરી ચેતને, રાખ્ય રણુછોડ

ચરણમાં તું ચીતરે; ભજ રામને. ૫

સાખી.

બોડાણુની બોલીએ, સવરીબાઈના બોલ.

વાલ સવાયે તુલાઈયા, જય જય શ્રી રણુછોડ.

ત્રણ રતીનો વાલ છે, બ્રહ્મા વીષ્ણુ મહેશ,

જ્ઞાને સવાયો થાય છે, આતમરામ ઓળખેસ.

ભજન ૩૦ મું.

શ્રી નાથ તમે તુલસીના પત્રે તુલાયા,
 હાંરે એવા ગુણુ તો ગોવોંદના ગવાયા. ટેક.
 બોડાણાએ બહુ ભાવ કરી સેવ્યા ત્યારે, બોલડીએ બંધાયા;
 કૃપા કરીને પ્રભુજી પધાર્યા, ડાકોરમાં ઢરસાયા. શ્રીનાથ ૧
 ગુગરી વાંસે ગોતવાને આવ્યા ત્યારે, અધવચે અટકાવ્યા,
 વાવડીમાં વહાલોજી આપ બીરાજ્યા, સાન કરીને સંતાયા શ્રીનાથ ૨
 હીમ બરાબર મુલ કરીને, વાલ સવામાં તુલાયા,
 પ્રાહ્મણને ભુલાપણુ આપ્યું, ભકતીના વચને વેચાયા. શ્રીનાથ ૩
 ગુજરાત મધ્યે રચી હુવારકાં, વેદ પુરાણે વંચાયા;
 સતગુરૂ શરણે ગાય વહાલો લાખો, જગત બધીમાં જણાયા શ્રીનાથ ૪

 ભાવાર્થ ભજન ૩૦ નો

પ્રશ્ન—હિંમ બરાબર મુલ કરીને વાલ સવા-
 માં તુલાયા. પ્રાહ્મણને ભુલા પણુ આપ્યું. અને બોડાણાના
 વચને વેચાણા. ધન ધન ગંગાબાઈની વાળી, સવા વાલ થયા
 વનમાળી, આ ભજનમાં લખ્યું છે કે, નાકની સવા વાલની
 વારીએ, ભગવાન તુલાયા, વેદ શાસ્ત્રમાં લખાણુ
 સાચું હશે. પણ નાકની વારીએ ભગવાન તોલાય, એમ મારા
 મનની ખાત્રી થતી નથી. તો તે મારા મનને ખાત્રી થાય તેમ
 ખુલાસો સાનતી વળે એવો, અધ્યાત્મજ્ઞાન જણાવ! કીરપા
 ઠરસોજી.

ઉત્તર—ત્રણ રતીનો એક વાલ થાય છે. તે તમો જાણો છો કે, ત્રણ ચણોઠીયો મુકી તોલાય છે, તેને આખી દુનીયાં વાલ માને છે. પણ તેમ નથી. ત્રણ રતી એટલે બ્રહ્મા વિષ્ણુ, માહેશ્વર, વાલ એટલે વાણી, જેણે આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું, તેની વાણી સુવાઈ થાય તે વારે ભગવાન આવે છે. રણછોડરાયની રાશી ‘ તુલા ’ એટલે ‘તુલાયા’ નો અર્થ રણછોડરાય દ્વારકાથી ડાકોર પધાર્યા, અને બોડાણાની બોલીએ બંધાયા, ગંગા, એટલે જ્ઞાન, વાળી. એટલે વાણી. ખરો અર્થ એવો છે કે. નાકની વારીએ કાંઈ ભગવાન તોલાતા નથી. જો તોલાતા હોય તો. આ જગતમાં નાકની વાળીયો ઘણી છે. પણ વાલનો ખરો અર્થ જ્ઞાન રૂપી વાણીજ છે, જ્યારે જ્ઞાનરૂપી સવાઈ વાણી થાય, ત્યારેજ મારો વાલો તેની વારે ધાય અને તેની સુરતાને દર્શન થાય. એટલે તેની વાણીએ બંધાય અને તેના અનેક કામો કરે, તે પોતે તરે ને તેની ઇકોતેર પેઢી તરે તે, નકકી માનજો માટે મોહ માયા મમતા તજ સાદુ જીવન ગાંજવું, અને શુદ્ધ અંતઃકરણથી પ્રભુની ભક્તિ કરીશું. ને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી મીઠા બોલથી પ્રભુને પ્રસન્ન કરી શું, તો આપનાં પણ જરૂર કામ કરશે અને મુક્તિ થશે.

પડપંચ અનીતી જુઠ છોડયું. ભકિતમા મન જોડયું.

ભજન ૩૧ મું.

છોડયું છે કુટુંબ અમારું રે, તમારે સારૂં,
સંસાર સાગર, મહાજળ ભરીયો વા'લા,
તન ને મન થયું ન્યારું રે, તમારે સારૂં. છોડયું છે ટેક.
ખાવું ને પીવું અમને, હસવું ને રમવું વા'લા,
તે તો લાગે છે મને ખારું રે, તમારે સારૂં છોડયું છે ૧.
કથા ને કીરતન અમને, સંતોની સેવા વા'લા,
તે તો લાગે છે મને ખ્યારું રે, તમારે સારૂં. છોડયું છે. ૨
વેદ જોયાને મેંતો, કીતાબો જોયા વા'લા,
સરવે જોયું છે નીહાળી રે, તમારે સારૂં. છોડયું છે. ૩
લેદમાં જડીયાને, નૌવધાથી મઝીયા વા'લા,
બાકી તો બીજા અથડાયા રે, તમારે સારૂં. છોડયું છે. ૪
લક્ષ્મીરેદાસ કહે, રણછોડના ગુણ વા'લા,
ડાકોર ધામ મારે જીવું રે, તમારે સારૂં. છોડયું છે. ૫

ભજન ૩૨ મું.

(રામાયણમાં પંચવટીમાં રામ છુપાયા તે વિષે જુલાશો)
(કૃષ્ણ કેમ લાગી વનમાં વાર,)એ રાગ.
મળ્યા પુર્વે રનેહી, નંદલાલ રે, પ્રેમે રે બાધી પ્રીતડી.
મળ્યા હરખ, ભાવે શીતારામ રે. પ્રેમે, ૧

જીરે કાયા તે ગઢના રે ગાટમાં,	
ત્યાં છે મન રાજા જનકની મઢી રે.	પ્રેમે. ૩
અહંકાર સંવણુ સીતાને હરી ગયો,	
સુરતા સીતા છે. વનવાણી માહય રે.	પ્રેમે. ૩
જીરે રામ, છુપાયા પંચવટીમાં;	
છુપ્યા પાંચ, તત્વમાં આત્મારામ રે.	પ્રેમે. ૪
જીરે મળીયાં, સીતારે શ્રી રામને,	
ઐળખ્યા સુરતા, સીતાયે આતમરામ રે.	પ્રેમે. ૫
જીરે નૌવધા, લકિતનારે સંગથી,	
વસ્તુ સત્સંગ, હાટેથી જડી રે.	પ્રેમે. ૬
જીરે અંતઃકરણથી રે, શોધતાં,	
સખઘટમાં, છે શીતા ને રામ રે.	પ્રેમે. ૭
જીરે લક્ષ્મી રે, દાસની વીનતિ,	
ભાવે મળીયા છે, રણુછોડરાય રે.	પ્રેમે. ૮

—:—

ભજન ૩૩ મું.

(છોગાળો છોગાળો રણુછોડરાય છોગાળોરે.) એ રાગ.

પનીયારી પનીયારી, તું કેન જાત પનીયારી રે. ટેક.
 કીનકી બહું તું કીનકીરે બેટી, કેન પુરૂષ ઘર નારી. તું કેન જાત ૧
 રાજા જનકકી મેં હુંરે બેટી, રામચંદ્ર ઘર નારી. તું કેન જાત ૨
 શીર પર ઘડા ઘડે પર ગગરી, ચાલ ચલેછે મતવાલી. તું કેન જાત ૩
 તેરેકુ ચહિએ રેસમકા શાળુ, ઉપર જરકી કિનારી. તું કેન જાત ૪
 લક્ષ્મીદાસ કહે રમરણુ કરલે, રણુછોડ ચરણુ બલિહારી. તું કેન જાત ૫

ભજન ૩૪ મું.

સંસારનો સાર અને સેવા વિષે.

(એક ભમર કમળમાં રહે છે, તેની વાસના નીસદીનલે છે.) એ રાગ વેદશાસ્ત્રમાં લખે છે સાર, લકિત કરે તો ઉતરે પાર; ત્યાં તો વસે છે દેવ મોરાર, પિતા ગુરૂ માતા સેવામાં સાર. ૧ જેના ઘરમાં કુપાત્ર છે નાર, ત્યાં તો વસે છે કોધને કાળ; તેના દુઃખનો ના રહ્યો પાર, એનો એજે ગયો અવતાર. ૨ જેના ઘરમાં સુપાત્ર છે નાર, ધન લક્ષ્મિનો ત્યાં નહિ પાર; તેને સુખનો મળ્યો છે સાર, તે તો ઉતરે ભવ જળ પાર. ૩ નરસીંહ મહેતાએ લાવે બેલાવ્યા, શેઠ શામળસા થઈને આવ્યા; સાથે લક્ષ્મી શેઠાણીને લાવ્યા, કુંવરનાઈનાં માંમેરાં પુરાવ્યાં. ૪ વહાલો ભકતની વહારે રે ધાયા, બેટા બેટીને પ્રેમે પરણાવ્યા; માતા પિતા ગુરૂ છે રે દેવા, પુત્ર પુત્રી પ્રેમથી કરી સેવ્યા. ૫ બોડાણાની બોલીયે બંધાયા, દ્વારકાંથી નાસી ડાકેર આવ્યા; નવસો નવ્વાણું ગોપીએ ગાયા, લક્ષ્મીનાસ ગોવાળીયાને લાવ્યા. ૬

હોહરો.

સ્નેહસહિત શ્રીકૃષ્ણનું, કથા કીર્તન જહાં નીત્ય થાય;
કોટિ તીર્થ આવી ત્યાં વસે, જેનું ભાગ્ય હોય તે ન્હાય;
ન્હાયો તેમાં તે પવિત્ર પ્રમાણો, તે વિના સર્વને સૂતકી બાણો
જીવતા શમ સરખા સહુ તેહ, ભૂતજે ભાર કર્યો ધરો દેહ.
સેવો શ્રીકૃષ્ણ કૃપાળ.

મનને પ્રભુ નામ સારૂ બાકી બધુંયે ખારૂ.

ભજન ૩૫ મું.

(રાગ--ગરબી)

જીવો રણુછોડજીએ, ઘેલાં રે કીધા,	જીવો. ૧
એણે મારાં મનડાં, હેરી હેરી લીધાં.	
રાત દિવસ મને, નિંદ્રાં ના આવે,	જીવો. ૨
કોઈ મારા શ્યામનો, સંદેશો લાવે.	
વાંણીની વેદના, કોનેરે કહીએ,	જીવો. ૩
રણુછોડ વીનારે, ઘડી નવ રહીએ.	
નથી મને ગમતો, ઘરનોરે ધંધો,	જીવો. ૪
આરે સંસાર છે, માયાનો ફંદો.	
ઓધવજી તમને, એટલું રે કહું છું,	જીવો. ૫
હું તો પેલા સામાં, મંદીરીયામાં રહું છું.	
મને મધ્યા ભકતીદાસના, રે સ્વામી,	જીવો. ૬
હું તો ઘણી મનમાં, આનંદ પામી.	

ગોપી ભાવ.

ભજન ૩૬ મું.

કૃષ્ણ કેમ લાગી વનમાં વાર, મોડા કેમ આવીયા;	
સાચુ બોલોને મારા સમ, મોડા કેમ આવીયા.	ટેક.
હુતો વાટ, જોઈને ઉભી રહી,	
ઉભા રહ્યા છે, ગોપી ગોવાળ.	મોડા. ૧

નંદ બાવાતે, શોધવા નીકળ્યા,	
સામા મલીયા છે, બળભદ્ર વીર.	મોડા. ૨.
હું તો લુણ, લઈ ને ઉભી રહી,	
આરતી ઉતારે, જશોદા માત.	મોડા ૩.
હું તો મધુ રે, વનમાં શોધી રહી,	
સામા ઉભા છે, સુંદર શ્યામ,	મોડા ૪
વીશ્નુ હાથ, જોડીને ઉભા રહ્યા,	
અમને આઠ, સમાનો છે ભાવ,	મોડા ૫
એ તો ગોકુળ, વન ગાયો આરતો,	
લક્ષ્મીદાસ. જીવે છે વાટ,	મોડા ૬.

ભજન ૩૭ થું.

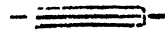
રાગ—ધોળ.

હું શું જાણું, રણછોડરાય મુજમાં શું દીડું રે,	
વારે વારે, સામું ભાળે મુખ લાગે નીડું-રે,	ટેક.
જળ ભરવા, જાણું ત્યાં પુઠે પુઠે આવે રે,	
બગર બોલાવે, માંડે તોબેલડું ચડાવે રે,	હું શું જાણું ૧.
વહુને તર. છોડું તોએ રીસ ન લાવે રે,	
બહેલો બહેલો, મારે ઘેર બોલાવાને આવે રે,	હું શું જાણું ૨
હર થકી, મને દેખી, દોડી આવે દોટેરે,	
પોતાની મા, ગા લઈ, પહેરાવે મારી કોટે રે,	હું શું જાણું ૩
મને દેખી, એકલડી, મારે પાથે લાગે રે,	
રંક થઈ, કાંઈ કાંઈ, મારી પાસે માગે રે,	હું શું જાણું ૪
મને જાતી, જાણુતા, આગે આવી ધુકે રે,	
દયાનો પ્રી, તમ મારો, કેડલો ના મુકે રે,	હું શું જાણું ૫.

સુરતા નારી—વ્રજ વાંણી.

ભજન ૩૮ મું.

મારા વાલારે વૃંદાવન વૃજરાજમાં પ્રેમે પધારજો.
 મારા વાલારે, સેવક જનની સારી સાંખ વધારજો.
 મારા વાલારે, દીન દાસને દોડી દરસન આપજો,
 મારા વાલારે, હળવા મળવા માટે પગલાં માપજો.
 મારા વાલારે, ભકત હૃદયમાં ભાવે આવી ભેટજો.
 મારા વાલારે, વાટે પડતાં સંકટ સઘળાં વેઠજો,
 માદા વાલારે, ધમધમ કરતાં વહેલો વેલી જોડજો.
 મારા વાલારે, બાળકના બંધનને વેગે છોડજો.
 મારા વાલારે, ભુલેચુકે ભવની ભાવટ ભાગજો.
 મારા વાલારે, સુતા હોય તો સવેળાથી જાગજો.
 મારા વાલારે, લક્ષ્મીદાસના સામી વહારે આવજો.
 મારા વાલારે, હરી મંડળના હુઃખ સર્વ નીવારજો.

કાયા વાંસલી—સખદ મોરલી

ભજન ૩૯ મું.

રૂડી ને રંગીલીરે, વહાલા તારી વાંસળીરેજી,
 નીઠી ને મધુરીરે, માવા તારી મોરલીરેજી,
 એ તો મારે મંદીરીયે સંભભાય—રૂડી ને રંગીલીરે

કાનુડો એ કાળોરે, બાઇચો મારે રૂઢીયે વસ્યારેજ;
 મુકી દેને, કહાન કુંવર મારા ચીર—રૂઢીને રંગીલીરે
 સરખીને સાહેલીરે, સાથે પાણી નીસર્યારેજ
 બેડલું મેલ્યું, સરોવરીયાની પાળ—રૂઢી ને રંગીલીરે
 ઉઢેણી વળગાડીરે, આંબલીયાની ડાળમાંરેજ;
 ઉભી નીરખું; નટવર દીન દયાળ—રૂઢી ને રંગીલીરે
 હુંતો કાંધ સુતીરે, બાઇચો ભર નીંદમાંરેજ;
 મોરલી વાગી, જખકીને જાગી માઝમરાત—રૂઢીને રંગીલીરે
 ગુરૂને પ્રતાપેરે, બાઈ મીરાં બોલીયારેજ.
 દેજો અમને સંતો ચરણમાંરે વાસ—રૂઢીને રંગીલીરે.

ભજન ૪૦ મું.

મોરલી વારેરે, મોહન મથુરાવારો;	
એણે કર્યો, સુરતામાં ઇશારો.	મોરલી ટેક.
જળ જામના જળ, ભરવાને જાતાં;	
ઉભોતો. નંદનો લાલો	મોરલી વારો રે. ૧.
માથે છે મારે, મહીની મટુકી,	
તમે કાંકલડી, મત મારો	મોરલી વારો રે. ૨
વંદ્રાતે વનમાં, ગઉધન ચરાવતો,	
સોળસે ગોધીને, કાન કાળો.	મોરલી વારો રે, ૩
બાઇ મીરાં કહે પ્રભુ, ગીરધરના ગુણ	
ચરણે કમળ, ચીત ચાલો.	મોરલી વારો રે. ૪

ભજન ૪૧ મું.

મીરા હો ગઈ દીવાની, મે કયા બાણુંરે	
મેતો કયા બાણુંરે, મે તો કયા બાણુંરે,	મીરા ટેક.
આપણુ મંદીરમાં મીરા, ઘોલકી બળવે	
ઘોલકીના નાદ મેતો, રામને રીઝાવે	મીરા ૧
કોરીસી મટકીમાં, ઠંડાસા પાણી	
આવો બેસો પીએ પાણી, અતર બમી	મીરા ૨
કુટ ગઈ મટકીને, નીકલ ગયા પાણી	
ઉડ ગયા હંસા રેગઈ, નામકી નીશાની	મીરા ૩
બાઈ મીરા કહે પ્રભુ, ગીરધરના ગુણ	
ચરણ કમળ પર, બાદ બલીહારી	મીરા ૪

દોહરો.

શ્રમ કરી સહિ વિદ્યા ભણ્યો, મહા પંડિત કહાવ્યો જગતમાં
 પણ તેનો સાર સમજ્યો નહિ, ન થયો ભગવંતનો ભક્ત
 ભક્તિ વીના શ્રમ નહી ફળ સાર, જેમ રાસભ વહે ચંદન ભાર;
 જેમ અહિમણિ દુતિ મેળવે અહાર, તેમ તે ઉંદર ભરે ધિક્કાર.
 સેવો શ્રીકૃષ્ણ કૃપાળ,

ભજન ૪૨ મું.

(રાગ કેદારો)

ભટ પંડિતને વેદીઆરે વધળુવ, તમે ગર્વના કરશે ઘેલારે
 જો સમજો તો સોનારે જેવા, કોઈ આવ્યા હોત બીજા વાટેરે
 જો મળ મુત્રના હોત તમારે, તો પવિત્ર કહેત તે માટેરે. ભટ

જેનેરે અડવાથી સ્નાન નીપજે, તેનો આ દેહ બાંધ્યો રે
 એક ખાણુને એકરે ઊદર, એક રસ્તે સૌ આવ્યા રે ભટ.
 એ જીવ તો હવે ક્યાં જઈ મલશે, મન ઘણું અકળાયરે
 સતસંગત જે જન કરશે, તેની મુક્તિ થાસે રે. ભટ.
 પખાલ કરે કેમ પવિત્ર થાસે, એક મતે શું તાણુરે
 નૌધારે ભક્તિ પ્રેમથી જાણુ, સમજીને જગમાં માનોરે ભટ.
 પ્રેમ કરે તો પવિત્ર થાસે, આતમ રૂપ ઓળખાશેરે
 મીરા કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ, મન ગોવિંદ ગુણ ગાશેરે. ભટ

હોહરો.

જાતી જુઓ તો ક્ષત્રીની, તેમાં અગ્રણ અધમ અવતાર,
 એ વેદાન્તી નહોતી ભણી, નહોતો ઉત્તમ કર્મ અધિકાર,
 અધિકારવંન એક પ્રેમપ્રતાપ, કર્યા આધીન શ્રીકૃષ્ણજી આપ;
 ગોપીની પદરજ વંદે ઇશ, પ્રેમલક્ષણા તે સહુને શીશ.
 સેવો શ્રીકૃષ્ણ કૃપાળ,

ભજન ૪૩મું.

(રાગ—એક તારાના ભજનનો સાર.)

ગુરુજી મારે અગમ, તીરથ પર જાણુ હો જી.
 સતનામ ચડનેકી સીડી, નહી પોથી નહી પાના. (૨) ગુરુ.
 નેન કમળમાં નીરખી લેના, સુરત તુરતકી સાના હો જી
 આ ઘટમા ઘડીયાળાં વાગે, જીવો પુરૂષ છે ક્યાંના. (૨) ગુરુ.
 મન મરા નહી માળા ફેરે, નહી ધુપ નહી ધ્યાના હો જી,
 એસા હે કેંઈ ખેલ અગમકા, ભટકીને ભરમાયા. (૨) ગુરુ

સાવ સફેતી વસ્ત્ર પહે રે, એસા ઉનકા વાણા હો જી,
દાસઅરજણુ જીવણુકે શરણે, જોગી પુરૂષ છે કયાંના. (૨) ગુરૂ.

હોહરે.

મહામુંદમતિ જીવ કળીના, સર્વ શાસ્ત્ર કયાં જોળે ?
માટે સકળ સિદ્ધાંત સાર, તે શોધી કીધો છે ટોળે;
ટોળે કરાવ્યો પ્રભુ મતિ દીધો, નિજ જન જાણીને કરૂણા કીધી;
ભળે ભકિતપોષણુ ધર્યું અંથનું નામ, સુણે સરે સર્વનું કામ,
સેવો શ્રી કૃષ્ણ કૃપાળ,

હરતા ફરતા શબ્દની માળા ફેરવવા વીસે

ભજન ૪૪ મું.

રામ શબ્દની માળા જપોતો, કટે જનમ જન્મળા (૨)
સત ગુરૂ રામ શબ્દની માળા હોજી. ટેક.
કર લો કુંચી જ્ઞાન કેરી, ખુલે વજર કેરા તાળા હોજી,
એરે તારાં કદી ખુલ્લી જાય તો, ઘટમાં હોવે ઉજારાં (૨) સત. ૧
આરે કાયામાં પ્રગટ ગંગા, કોણુ કરે પથરા પારા, હોજી,
જ્ઞાન ગંગામાં નાવો અખંડા, મત નાવો નદીઓ નાળા (૨) સત. ૨
આરે કાયામાં સાત સમુદર, તેમાં મનને મોટો જાણો હોજી,
આરે સાગરમાં હીરલા માણેક, જોળે કોઈ જોજનહારા (૨) સત, ૩
હરી ભળે તો પાપજ નાશે, સત સંગ કરી લે સારા હોજી.
લાલાસ કહે ગુરૂજી ચરણે એક પ્રેમ પંથ નીરાલા (૨) સત, ૪

રામનામની માળા ઉત્તમ છે,

લજન ૪૫ મું.

(રાગ ગરબી)

પહેરી માળા રામ નામની રે, કેમ કાઢી નંખાય (૨)
 એ તો છે, વૈકુંઠ ધામની રે. કેમ. ૧૬૬.
 એ તો માળામાં, નાણું નથી બેસતાં,
 એતો છે, રણછોડરાયની રે. કેમ. ૧.
 એ તો માળાને, અંતરમાં રાખવી.
 નથી એ, કંઈ દોડ ધામની રે, ૨
 મનડાની માળા, એ તો અંતરમાં રાખવી,
 નથી બહાર, દેખાડ્યા કામની રે, કેમ. ૩.
 એતો માળાએ, કંઈ નર તારીયા,
 એતો છે, મોક્ષ ધામની રે. કેમ. ૪.
 માળા દેખીને, જમ કીંકર નાશે,
 એતો છે, અંત સમે કામની રે. કેમ. ૫
 લક્ષ્મીરેદાસ કહે, મગન થઈને,
 એ તો છે, અમુલ્ય મુલની રે. કેમ. ૬

સાખી.

સંસારમાં નર નાર છે, કમાય ને લાવે બન્ન.
 ખવડાવે સંત સાધુને, જુઓને મોટું મન્ન.

વચનની ગાંઠ વીધે

ભજન ૪૬ મું.

(રાગ ગરબીનો.)

ઉપાડી ગાંઠડી વેઠની રે, કેમ નાખી દેવાય, (૨)

એ છે શામળીયા શેઠની રે, કેમ નાખી દેવાય,

શેઠ છે આપણા દેશના રે, કેમ નાખી દેવાય-ટેક.

ઉની ઉની રેતડીમાં, પગ તપે છે,

હુ વાય છે, જેઠ શાસની રે.

કેમ. ૧

કુટુંબ કળીલો ને, કુડી કુડી માયા,

મુક્રી દે, માથા કુટની રે.

કેમ. ૨

અણુવટ બોલવું, ને અણુવટ ચાલવું,

સુરતા લાગી છે, ઠેઠા ઠેઠની રે.

કેમ. ૩

બાઈમીરાં કહે પ્રભુ, ગીરધરના ગુણ,

ચરણકમળ, ચીત્ત વેઠની રે.

કેમ. ૪

પીન્ડે સો બ્રહ્માન્ડે બ્રહ્માન્ડે સો પીન્ડે.

ભજન ૪૭ મું

(રાગ નાટકના રાગનો)

હાંરે જીવો ભગકિતને ભગવાન, એક રૂપ બાણોરે-એકરૂપ બાણો,

હાંરે જીવો નવસો નવાણું નદીયો, હાંરે તેવી નવસો નવાણું નાડીયો;

હાંરે જીવો પ્રાણીને વાણી, એકરૂપ બાણો રે એક રૂપ બાણો.

હાંરે પાંચ નતવને સાતસમુદ્ર, હાંરે પાંચ પાંડવને સાત કોઠા;

હાંરે જીઓ ધરતિને કાયા, એક રૂપ બાણો રે એક રૂપ બાણો.

હાંરે જુઓ દરીઓ લાગે ખારો, હાંરે તેવો દીલદરીઓ લારો;
 હાંરે જુઓ અગનીને આકાશ, એકરૂપ જાણો રે એકરૂપ જાણો.
 હાંરે દરીઆમાં પાકે મોતી, હાંરે દીલ દરીએ શબ્દ જોતી;
 હાંરે જુઓ મોતીને, શબ્દ, એકરૂપ જાણો રે એકરૂપ જાણો.
 હાંરે દ્રૌપદી ને આવ્યું ટાણું; હાંરે સુરતાને આવું આણું;
 હાંરે દ્રૌપદી અને સુરતા, એકરૂપ જાણો રે એકરૂપ જાણો.
 હાંરે દ્રૌપદીને ભીસ્મપીતા, હાંરે સુરતાએ મન ગુરૂ દીઠા;
 હાંરે જુવો મન અને ભીસ્મ, એકરૂપ જાણો રે, એકરૂપ જાણો.
 હાંરે અર્જુનને દ્રૌપદી સારાં, હાંરે સુરતાને આત્માવાળા;
 હાંરે જુવો અર્જુને આત્મા, એકરૂપ જાણો રે એકરૂપ જાણો.
 હાંરે અર્જુનને આત્માકેવો, હાંરે પવનને પાણી જેવો;
 હાંરે જુવો પીંડ અને બ્રહ્માંડ, એકરૂપ જાણો રે એકરૂપ જાણો.
 હાંરે જુવો વડને લાગે ટેટા, હાંરે જુઓ બાપને તેવા બેટા;
 હાંરે જુવો કૃષ્ણ એને કર્જન, એકરૂપ જાણો રે એકરૂપ જાણો.
 હાંરે ભકિતથી બ્રહ્મજ્ઞાન થાશે; હાંરે ત્યારે આત્મરામ ઓળખાશે;
 હાંરે જુઓ ભકિતને મુકિત, એકરૂપ જાણો રે, એકરૂપ જાણો.
 હાંરે જુવો અંતર પડદા ખોલી, હાંરે કરો મેઠી મેઠી ખોલી;
 હાંરે લક્ષ્મીદાસ કહે છે એક, પ્રભુને જાણો રે પ્રભુને એક જાણો.

સાખી.

નવ ખંડનો બંગલો, સમજ સુગરો થાય,
 બ્રહ્મ જ્ઞાન મળી આવતાં, ભવસાગર તરી જાય.
 નામ એક છે આત્મા, મન નગરની માંચ.
 મોરલી વાગે શબ્દની, વારે રણછોડ ધાય.

ભજન ૪૮ મું.

(ઓ કાળીયા તારો મલક મારે જોવો છે.) એ રાગ.

રણુછોડરાય તારો મલક મેં જોયો છે,
 રણુછોડરાય કુટુંબ છોડીને જ્યારે ગયો, રણુછોડરાય તારોં ટેક
 રણુછોડરાય પ્રગટ થયા પૂર્વ તાંહી રે;
 રણુછોડરાય ગોમતી દરીયાની માંહી. રણુછોડરાય તારોં ૧
 રણુછોડરાય ડુબડી મારે તો ભાન થાય છે,
 રણુછોડરાય સોનાની દ્વારકાં દેખાઈ, રણુછોડરાય તારોં ૨
 રણુછોડરાય ઉભા હતા પેલા તમે ત્યાંહી રે,
 રણુછોડરાય ગોમતી દ્વારકાની માંહી રણુછોડરાય તારોં ૩
 રણુછોડરાય ગોમતી નાવાને સૌ જાઈ છે,
 રણુછોડરાય સંતો પવિત્ર બહુ થાય રણુછોડરાય તારોં ૪
 રણુછોડરાય શંખ ચક્રને ગદા પાઈ રે,
 રણુછોડરાય મેમની છાપે લેવાઈ, રણુછોડરાય તારોં ૫
 રણુછોડરાય વસ્યા છે નવ ખંડ માંહી રે,
 રણુછોડરાય ડાકેર દ્વારકાં કેવાઈ. રણુછોડરાય તારોં ૬
 રણુછોડરાય જાત્રાએ સૌ લોક જાઈ છે,
 રણુછોડરાય ગોપીયો ત્યાં નાચેને ગાય. રણુછોડરાય તારોં ૭
 રણુછોડરાય નૌવધા ભકિતને વશ થાઈ છે,
 રણુછોડરાય આત્મ જ્ઞાને ઓળખાય. રણુછોડરાય તારોં ૮
 રણુછોડરાય લાખો ભકત તને આહીઈ છે;
 રણુછોડરાય જગત બંધીમાં જણાય. રણુછોડરાય તારોં ૯

ભજન ૪૮ નો ભાવાર્થ.

પ્રશ્ન—નવખંડ ધરતીમાં, ઉત્તરખંડ પવિત્ર કહેવાય છે, તેમ હરિદ્વારને ખદ્રિનારાયણ લોકો, મુક્તિ મેળવવાની આશાએ જાય છે, ને ગંગાજી ન્હાય છે, ને રેલગાડીનાં ભાડાં ભરીને અંતે પાછા ઘેર આવે છે, તોય મુક્તિ મળી નહિ. ને પૈસાની હાની થઈ, મનુષ્યનું મૃત્યુ થાય ત્યારે, તેનું મુસ્તક ઉત્તર તરફ દરેક માણસ રાખે છે, તો હું જીવતાં ઉત્તર ખંડમાં ગયો, છતાં મારી મુક્તિ થઈ નહિ, તો સુવા પછી ઉત્તરમાં સુવાડવાથી મુક્તિ થાય. એ વિષે માફ મન માનતું નથી, ને તે વીસે મને શંકા થઈ છે, માટે તેનો સત્ય ખુલાસો કરી, મારા મનને સંતોસ કરવા કૃપા કરશોજી,

ઉત્તર—ભાઈ વેદશાસ્ત્રનું લખાણ તો ખરૂં છે, નવખંડમાં ઉત્તરખંડ પવિત્ર છે. પણ લોકો સમજ્યા વગરના વેદનો ભેદ જાણ્યા વીના, નવખંડ પ્રદ્વાડમાં અથડાઈને બહાર જીવે છે, પણ તેનો અધ્યાત્મ ખુલાસો આ પ્રમાણે છે, કે દેહી રૂપી પીંડમાં નવખંડ છે. એટલે નવદ્વાર તેમાં ઉત્તર ખંડ પવિત્ર છે. મુખમાં શબ્દથી ઉત્તર અપાય છે, હરિનાં ભક્તિભાવ થાય છે. અનેક ભક્તોએ મુખ શબ્દમાં હરીને ભાવે ગાયા. ત્યારેજ તેઓની મુક્તિ થઈ, હરિદ્વારમાંજ ભગવાન આવે છે. તે વાત ખરી છે, હરિદ્વાર એટલે મોઢું ગંગાજી એટલે જ્ઞાન, પ્રાપ્ત થાય તોજ મુખ હરિદ્વાર પવિત્ર થાય છે.તો પ્રભુ ભક્તોને સાચ કરવા સામા આવે છે ઉત્તર અને હરિદ્વારનો ખરો અર્થ તો આ છે. બાકી તો ખદ્રિનારાયણ જાઓ, ગંગાજી ન્હાઓ, પણ મોક્ષ મળતો નથી.

ભક્તીનો શબ્દ મોરલી.

ભજન ૪૯ મું.

લક્ષ્મીદાસકી મોરલીને, દીલ હમારા હલા દીયા હય,
આત્મજ્ઞાન હમકુ સુનાકે, મન હમારા ઝુકા દીયા હય,
અધ્યાત્મીક શબ્દો બતાકે, મનકા ખુલાસા કરદીયા,
કર્મ કાંન્ડ તો ભુલ જાતે, ભક્તિ રસમાં ડુબા દીયા હય.
લક્ષ્મીદાસકી ટેક. ૧.

છોડો નહિ અબ મુઝકો, દાસ અપના કીજીએ;
શરણુ રખલો આપ ખ્યારે, સેવક કે પ્રેમરસ અખ્યા દીયા હય.
લક્ષ્મીદાસકી. ૨.

હમ તમેરા ગુણુ ગાતે, પ્રમમેં પ્રીરતે ફીરે;
કડવાપોળકા ભકત મંડળ, સેવાકા મારગ શીખા દીયા હય.
લક્ષ્મીદાસકી ૩.

આવો ભલે જાવો ભલે, અબ મસ્ત પ્રેમી અમ બને,
પ્રેમકા ખ્યાલા પીલા કે, મન હમેરા ખુસીકીયા હય.
લક્ષ્મીદાસકી ૪.

ખુલખુલ બેઠા હે બાગુમે, મનસુરકો પોકારતા,
સુર અપના સોધને મેં, તન અપના સુકા દીયા હય.
લક્ષ્મીદાસકી ૫.

મારગ બતાયા મોક્ષકા, કીજીન મોક્ષકુ પાઈએ,
સેવક મંડળકી આસ ઇટણી, રાધે કીશ્ન કહા રહા હય.
લક્ષ્મીદાસકી ૬.

ભજન ૫૦ મું.

મેં તણ સર્વને ખ્યારા, પદ પકડયા નાથ તમારા.
 જગ જનની મમતા છોડી, તુમ ચરણે પ્રીતી બેડી;
 તોય તમો રહો કેમ ન્યારા. ટેક.
 જગ સુખમાં મગનના થાવું, તુંમ સેવા સુખે ચાહું;
 પણતે ના મલે તુમ દારા. પદ પકડયા. ૧
 પોતાનો ખ્યારો બાણી, અંતરમાં પ્રીતી આણી;
 વરસાવો અમ રત ધારા. પદ પકડયા. ૨
 મેં જગન નથી કર્યા ભારી, રાખી છે આશા તમારી;
 બાણો છો વીશ્વ આધારા. પદ પકડયા. ૩
 આ વિપત્તી કયાં સુધી રહેશે, લક્ષ્મીદાસ દુઃખ કેમ સેહસે;
 અધ થઈ દુઃખના હસ્તારા. પદ પકડયા. ૪

હરીગુરુ નામ મોટુ ભજો તો અમર.

ભજન ૫૧ મું.

ગુણ ગાવા વો તો ગુરુ રે, ગોવિંદના, બીજું સૌ પર હરવુંરે;
 દર્શન કરવા તો ગુરુ રે દેવના, ગુરૂથી સહુને તરવુંરે, ટેક.
 ભજન કરોતો ગુરૂને ભજવા, ગુરૂનો મહિમા મોટો રે;
 વેદ પુરાણ ભાગવત વદે. નુગરાને કહે ખોટો રે. ૧
 સેવા કરો તો સમરો ગુરૂને, જનમ મરણ દુઃખ ટળશે રે;
 જમનું ભેર જરી નહીં ચાલે, મન વાંછીત ફળ મલસે રે. ૨
 પરમાત્મા તે ગુરૂને બાણો, ગુરુ વચન સહુ માનો રે;
 ગુરૂથી મોટો કોઈ મળે નહીં, અમર ગુરુ એક બાણો રે. ૩
 તત્ત્વ છે તે તમને કહું છું, સાંભળજો નરનારી રે,
 નીરાતે નામ ગુરૂનું રે લેતાં અંતેરે લેસે ઉગારી રે. ૪

સાખી.

મુઠ મુઠાવે હરી મીલે, હરકોઈ લે મુઠાઈ
વાર વાર કે મુઠન ઘેટુ વૈકુંઠ બાઈ

ભાવાર્થ—નાથ એટલે ગુરવાલોકો, કે પોતે નશ્વાયા છે ને બીજાને નાથે છે. અર્થાત બંધનમાં નાખે છે, આશીર્વાદ કહે છે કે, હે નાથ તમો કેવી રીતે તરસો, તમો કેવી રીતે મુક્ત થશો. તમારામાં અત્યંત કુટીલતા ભરેલી છે, કારણ કે તમો જુદી જુદી રીતના ભેખ ધારણ કરો છો, જુદા જુદા રંગના વસ્ત્ર ધારણ કરો છો. જુદા જુદા તીલક કરો છો, વિભુતી ચોળો છો. કોઈ તો નાગા ફરો છો, કોઈ નીબર્યાની બનો છો. પ્રમાત્મા એક છે, ભક્તિ પણ એક છે, તો પછી જુદા જુદા ભેખ લેવાનું કારણ શું, એમ દેવના બાને સ્વારથી અસત્યને મુક્તી ક્યાંથી મળે.

સાખી.

કૈસી તેરી સેવા પુજા, કેસો તેરો ધ્યાન
ઉપર ઉજાલ દેખો, પણ બીતર તો બગ સમાન

ભાવાર્થ—બગ અનુમાન, જેમ બગલો માછલા પકડવાને, માટે ધ્યાન ધરીને બેસે છે, તેની આંખો બંધ હોય છે, અને સરૂપ પણ સજ્જત હોય છે, તેવી રીતે હે—ગુરવાલોકો એવા હેતુથી જ્ઞાન. ધ્યાન અને પુજા કરો છો કે સંસારીક મનુષ્યો અમારી પાસે આવે, અમને દ્રવ્ય આપે અને અમારા શીષ્ય થાઈ, અને છેવટે અમારૂં મહાત્મ વધે. આવા આવા વીચારો જ્યાંસુધી, અંતઃકરણમાં ધર કરી રહ્યા છે, તો પછી મુક્તીની આશા ક્યાંથી મળે, આપ લોભમાં

દુખેને ખીજને પણ દુખાવો, આત્મ જ્ઞાન મેળવો તોજ મુકતી સાધન છે.

ખરી રીતે આત્મારામને ઓળખી, પ્રેમ લાવે હરીનું ભજન કરવું, એજ આ કલ્પયુગમાં, કેવળ શ્રેષ્ઠ સાધન છે. અને એમ પ્રેમ લાવે ભગતી થાય તોજ, મોક્ષ પમાય છે અનેક ભગતોના કારણ, કર્યાને હજુ પણ કરશે, વીસવાસ પુરણ જોઈએ. (શ્રી રણછોડ રાયની જે)

સાખી,

સંત એસા ચાહીયે, ભકિતમાં લવલીન
ખાવે ગાવે હરીકીરતન, મોહ માયા સે રહે ભીન

ભજન પર મું.

વેરાગી વેરાગી, જગતમાં વેરાગી રે, ધન માયાયે કર્યા બેરાગી ટેક.

છાપાં તીલકને, ડોકમાં રે માળા,
તન મન ધન, રહું માગી. જગતમાં. ૧

સૌને કહે મોહ, માયાને ત્યાગો,
પોતે લીધી છે, માયા માગી. જગતમાં, ૨

ઉપદેશ આપે ને, વાડા વધા રે,
ધન માયાની, લહેરો લાગી. જગતમાં. ૩

આપ અવળા કરેને, ખીજને બોધ દે,
વ્યાજે ભુકીને, થયા રાજી. જગતમાં. ૪

ઘણા ભણ્યા ને, થયા પંડીત ડાહ્યા,
આશા તૃષ્ણા, ના ત્યાગી. જગતમાં. ૫

દુનીઆ દીવાની, હજુ ના જાગી,
કોઈ સમજીને, શીખામણ લાગી. જગતમાં. ૬

સંસાર સાગર, મહાજળ ભરીયો,
 માયા કુટુંબ છોડીને, થયા રાજી. જગતમાં ૭
 એક રાગી તો, મીરાંબાઈ જાગી,
 જેને ગીરધરની, લહેરો લાગી.

સાખી.

લુટાયા જગમાં ઘણા, સમજે હરિગુણ ગાય.
 નીરાંતે લાખો ભકત, રણછોઠરાયને ચ્હાય
 સન્યાસ માયા ત્યાગ હે, એક પેટ પાત્ર હેં પાસ.
 સૌ લેખ તો નીરવોંભ હે, પન ધનની કરે સૌ આસ.
 નુગરાનો સુગરો થવા, સંતોને શરણે જાય;
 કંઠી બાંધે કાન કુંકતા. પૈસા લુટી ખાય
 લેહુ વીના હરી ન મીલે. કરેને કોટી ઉપાય.
 લક્ષ્મીદાસ કહે ભુદરો. પ્રેમ ભકતીને સવ થાય.

ભજન ૫૩ મું.

(રાગ કેદારો)

તું મારે ચાંદલીયેરે ચોત્યો, સારા મુરતમાં શામળીયો રે;
 ક્ષણ એક ઝહાલા, અલગા ન થાઓ,
 પ્રાણજીવન વર, પાતળીઓ રે. ટેક.
 ખડકીએ જોઉં ત્યારે, અડકીને ઉભો,
 ખારીએ જોઉં, ત્યારે બેઠો રે,
 શેરીએ જોઉ ત્યારે, સનમુખ આવે,
 વાલો અમૃતથી, અતી મીઠો રે. તું મારે. ૧

જમતાં રે જોઉં ત્યારે, જોડેરે બેઠો,
 સુતો રે જોઉં ત્યારે, સેજડલીએ રે;
 વૃન્દ્રા તે વનને. મારગ જતાં,
 આવીને વળગ્યો, બેલડીએ રે. તું મારે. ૨.
 પ્રીત કરે તેની, કેડ ન મેલે.
 રસ આપે, અતિ રસિયો રે;
 નરસૈયાનો, સ્વામી ભલે મળીયો.
 મારા હૃદય, કમળમાં વસીયો રે. તું મારે. ૩.

ભજન ૫૪ મું. થાળ.

લટકાળા મંદીરીએ આય, લટકે મોહિ રહી છું
 છોગાળા મંદીરીએ આય, છોગલે મોહિ રહી છું.
 ભાત ભાતના વાલા પકવાન પીરસાવું, જમવા પધારો દીનાનાથ,
 ગાવલડી દોહી રહી છું. લટકાળા. ૧.
 જળ જુમના કેરી ઝારી મંગાવું, આચમન કરોને દીનાનાથ,
 મુખડે મોહી રહી છું. લટકાળા. ૨.
 લવાંગ સોપારીને પાનનાં રે ખીડલાં, મુખવાસ કરોને દીનાનાથ,
 ખીડલાં વારી રહી છું. લટકાળા. ૩.
 સાવ સોનાના પાસા ઢળાવું, રમવા પધારો દીનાનાથ,
 વાટલડી જોઈ રહી છું. લટકાળા. ૪.
 કુલડારે કેરી સેજે ખીછાવું, પોઢણ કરોને દીનાનાથ,
 વાવલીયા ઢોળી રહી છું. લટકાળા. ૫.
 બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ, તમને ભજીને થઈ ન્યાલ,
 ટગમગ જોઈ રહી છું. લટકાળા. ૬.

ભજન પપ મું. થાળ.

હો વાલાને માખણ લાવે, બીજી કંઈ કામ ન આવે
 હો મોહનજીને માખણ લાવે, બીજી કંઈ કામ ન આવે-ટેક.
 ઘારી આપું ને ઘુઘરા આપું, ઘેબર આપું સહિ
 છાપન ભોગ લાવે પીરસું, પણ માખણ જેવું નહિ-વાલા.
 મીઠા મીઠા મેવા આપું ને, દુધ જલેબી દહીં
 મોહન થાળ ને માલપુઠારે, પણ માંખણ જેવું નહિ-વાલા.
 શીરો આપું ને શીખંડ આપું, છુટુ ચુરસુ સહિ
 ઉપર વાઢીચેઢી પીરસાવું, પણ માંખણ જેવું નહિ-વાલા.
 સોળ વાનીના શાક ધરીને, રાઈતા મુકી રહી
 સુંદર સારી ભાજીરે આપું, પણ માંખણ જેવું નહિ-વાલા.
 માંખણ માટે ચોર કહેવાયા, ગોપીઓને ઘેર જઈ
 બીજું બધુંએ ભલે ધરાવું, પણ માંખણ જેવું નહિ-વાલા.
 એક ગોપીએ જમવા તેડયા, બધું માખણ આપી દઈ
 બાકી છે કંઈ કેતાં ભુલ્યા, પણ માંખણ જેવું નહિ-વાલા.
 જ્યારે ગોપી માખણ મેલી, હાથ જોડી ઉભી રહી
 દીનાનાથનો વાલોરે રીજ્યો, ત્યારે થયો થૈ થૈ-વાલા.

સુરતાની ખુશાલી

ભજન પક મું.

આજે સંસાર પાર. ઉતરીયા રે.	આનંદભલા.
મારા સન્યાથી કારજ, સરીયા રે,	આનંદભલા.
મારી મતી રણછાંડ, સાથે લાગી રે,	આનંદભલા.
મેતો લોકોની લજ્યાઓ, ત્યાગી રે,	આનંદભલા.

હું તો સુરતા પરણાવી, થઈ રાજ રે,	આનંદભલા.
મારે માઠે રણછોડ રહ્યો, ગાજ રે,	આનંદભલા.
મેતો અમર વર ઉર, ધરીયા રે,	આનંદભલા.
મદ મોહને રડતા, કરીયા રે,	આનંદભલા.
સઉને કહેવું હશે, તેમ કહેશે રે,	આનંદભલા.
એતો રોઈ રોઈને સઉ, રહેશે રે,	આનંદભલા.
ત્રણ લોકના તીરથ, કરીયા રે,	આનંદભલા.
અડસઠ તીરથના કૃળ જડીયા રે,	આનંદભલા.
મુકતી અઈને લક્ષ્મીદાસ, મલીયા રે,	આનંદભલા.
તેથી મનના મનોરથ, સરીયા રે,	આનંદભલા.

કાચબો, અને કાચબી, હતા હરીના દાસ
દરસન કરવા બહારણે આવ્યા, રાખીને વીસવાસ

ભાવાર્થ પ્રશ્ન—લોખ લગતે કાચબો અને કાચબીનું
ભજન લખ્યું છે, જગતમાં દરેક મનુષ્ય વાંચે છે. ગાય છે.
અને તેનો અર્થ એવો કરે છે કે, પાણીમાં કાચબો અને
કાચબી રહેતાં હતાં. તેમને પારધીએ પકડી લીધાં; પછી
એને કદામાં નાંખ્યાં, ચારે બાજુથી બળતુ સળગાવ્યું. ત્યારે
કાચબીએ ચિન્તા કરવા માંડી, ત્યારે કાચબાએ કહ્યું કે મારી
પીઠ પર બેસ, મારે ભગવાન બચાવશે. એટલે ભગવાને કૃપા
કરીને વરસાદ મોકલ્યો, અને વરસાદને લીધે આગ એલાઈ
ગઈ. અને કાચબો તથા કાચબી ચાલ્યાં ગયાં, અને બચી
ગયાં તે વિષે મારા મનમાં બહુજ શંકાનાં મોઝાં આવવા
લાગ્યાં, કે લોખ લગતે એવા વગર, આ બધું લખ્યું

હશે. તો આમાં મને ઘણું લેદ દેખાય છે. તો તેનો ખુલાસો કરવા કૃપા કરશો.

ઉત્તર—લોભ લગતનું લખાણ બરાબર છે, પણ દુનીયાં ગાડરીયા પ્રવાહની માફક સમજ્યા વગર, અવળે રસ્તે ચાલી જાય છે. એ કાંઈ પાણીમાં રહેનાર કાચખો અને કાચળી લજન કરતાં નથી. પણ આ દીલ દરીયામાં એટલે, માતાના ગર્ભાસમાં. આત્મા કાચખો અને કાચા કાચળી, એખે ગર્ભમાં નવ માસ સુધી રહ્યાં હતાં, ને કાચખો અને કાચળી બન્ને જણાં. વચન આપી બહાર આવ્યાં કે, અમો તમારી ભક્તિ કરીશું. અને તમારા વચનને પાળીશું, અને જગતમાં આવ્યા પછી સ્વાર્થ રૂપી પારધીએ, પકડીને માર્યા છે, તે છુટવા પામતાં નથી, તેમ આ સંસાર રૂપી કઢા છે. અને ચિંતા રૂપી આગ ચારે તરફથી ચેતી રહી છે, એ આગ ક્યારે એલવાય કે જ્યારે. લોભ લગતને લગવાને કંડેણા કરી ત્યારે પવિત્ર વાણી રૂપે વરસાદ વરસાવ્યો, ત્યારે આ ભવજળ તરી ગયાંને, પુનઃ જન્મવું ને મરવું રહ્યું નહિ. એનો આધ્યાત્મ અર્થ આ છે.

ધના ભગતે ખેતી કરી, વેરૂ વાવી ઘેર આવ્યા

તુમડામાંથી ગઈ પાક્યા, ખોખલે ખોખલે ખવડાવ્યા

ભાવાર્થ પ્રશ્ન—ધના ભગતે ખેતી ખેડી તે વેરૂ વાવીને ઘેર આવ્યા, અને તુમડામાંથી ઘઉં પડ્યા આ વાત ખરી હશે કે કેમ, અન્નઆદી ઘઉંનો છોડવો થાય છે, તુમડામાં કાંઈ ઘઉં પાકતા નથી, તે પણ અનાજ દાણા વાવીએ ત્યારેજ થાય છે, તો રેતી વાવે તુમડાં થયા હશે, એ વિષે માફ મનમાનતું નથી, માટે તેનો સત્ય ખુલાસો કરવા કૃપા કરશો.

ઉત્તર—ધના લગતનું લખવું ખરૂં છે, પણ હુનીયાનું સમજવું અવળું છે, વેરૂં એટલે વાવવું, બીજ એટલે શબ્દ કાચાંરૂપી ખેતર માંડે, લગવાનની ખેતી કરવામાં શબ્દરૂપી બીજનું ખાસ વાવેતર થાય છે, તે સુજળ ધના લગતે પ્રેમ ભાવથી, લગવાનની ખેતી કરી, શબ્દરૂપી બીજ વાવ્યું ત્યારે તન (કાચા) રૂપી તુમડામાં જ્ઞાનરૂપી, ઘઉં પ્રગટ થયા, તન રૂપી તુમડામાં જ્ઞાનરૂપી ઘઉં પાક્યા, તે ધના લગત આખા જગતમાં જે મળે તેને બધાને બવડાવવા માંડ્યા. તો પણ તે જ્ઞાન રૂપી ઘઉં ખુટ્યા નહિ. પણ વધતાજ ગયા. માટે ખ્યાલો પીવો અને બીજને પાવો, તરવું અને તારવું. જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું અને કહેવું. એ સંતોનો ધર્મ છે. એ પ્રમાણે ધના લગતે લક્ષિત કરી મુક્તિનો રસ્તો મેળવ્યો. માટે તમો પણ ધના લગતના જેવી ખેતી કરશો તો જરૂર તમો પણ તરશો એમાં જરાપણ શંકા નથી, આ અધ્યાત્મ ખુલાશો છે.

મગર અને હાથી લડત જળભીતર, પ્રભુએ આવી છોડવ્યા હુસ્થી તો નાસી ગયો, મન તો મુક્તી પાવો

ભાવાર્થ પ્રશ્ન-ગજ અને મધરની લડાઈ દરીયામાં થઈ તે વખતે તે પ્રાણીઓએ લગવાનને પોકાર કર્યો. તે પોકાર સાંભળી લગવાન તેમને બચાવા આવ્યા, ? માહાજ શ્રી આ આ પ્રશ્નમાં મને ઘણી શંકા થાય છે. તેને લીધે માંડે અંતર ઘણું મુંઝાય છે, કેમકે જનાવર યોની લગવાન ને પોકારી શકતી નથી. માટે આ વિષયમાં સત્ય શું છે આપ મને કૃપા કરીને સમજાવો કે તેથી મારી સંકાનું સમાધાન થાય,

ઉત્તર—મહાત્માજી કહે છે કે એનો અર્થ લખાણથી દ્રષ્ટાન્ત રૂપ છે. પણ એનો અધ્યાત્મ ખુલાસો એ છે કે આ દીલ હરીયાની અંદર મન. અને માયા તે બેની લડાઈચાલી રહી છે. મન એ મગર રૂપે છે, અને માયા તે અસ્તી રૂપે છે. મને માયાને પકડી છે. તે કદી છોડતો નથી. તેનામાં છોડવાનો ગતી નથી. પકડવાની ગતિજ છે- માટે તે અજ્ઞાન મન મગરને જ્ઞાનની ગોળીથી મારો, તો તેના પંજામાંથી માયા રૂપ અસ્તી છુટે, પરંતુ જ્ઞાન ક્યારે થાય કે, કોઈ સાચા નિલોબી હરિલકત મળેઅને તે પ્રભુનો માર્ગ સાચો બતાવે તો, તેને જ્ઞાન થાય, જ્ઞાનથી અંતર પવિત્ર થઈ, પ્રેમ ભાવથી સાચી લકિત કરે તો સાક્ષાત, પણ આવાને તેને દર્શન દે, અને મન મગર ને માયા હસ્તી રૂપ, મુખમાંથી છુટી જાય, તોજતે મન નીર્મળ અને પવિત્ર થાય, અને સંસાર ભવ જળ તળી જાય.

—:—

શ્રીમન નારાયણ નારાયણ નારાયણ
હરીનું ભજન કરો તો ભવ પારાયણ

ત્રીજો ભાગ સમાપ્ત.

જય શ્રી કૃષ્ણ જય શ્રી કૃષ્ણ

સાખી—કખીર વેશ અતીનકા, કીર્તિ કરે અપરાધ;

ઉપરથી દીસે સાધુગતી, માહે બડા અસાધ,

ભાવાર્થ—પરમારથ કરવો જોઈએ, તેમ પરમારથ કરવા ધણા મનુષ્યોની ઈચ્છા પણ રહે છે, ને પરમારથ કરે છે. છતાં પણ પરમ સુખ મળતું નથી. તેથી એમ માને છે કે અમે કાંઈક ભુલીએ છીએ એમ માની બીજી અનેક પ્રવૃત્તિઓ કરવા મંડી જાય છે. એક મુકી બીજી ને બીજી મુકી ત્રીજી આવી રીતે ઉપવાસ, તીર્થ યાત્રાઓનું પર્યટન, સાધુ સંતોનાં દર્શન તથા કીર્તન, મર્યાદા ધર્મ વીગેરે અનેક વ્રતો કરે છે છતાં તેઓનું કાંઈ કલ્યાણ થતું નથી. માટે આત્મજ્ઞાન વીના અંધાર છે, તે વીશે **અખા** લગતે કહેલું ભજન.

ભજન.

નિલક કરતાં ત્રેપન વણાં, જપમાળાનાં નાકાં ગયાં;
તીરથ ફરી ફરી થાક્યા ચર્ણ, તોય ન પહોંચ્યા દરિને શર્ણ.
કથા સુણી સુણી કુટ્યા કાન, તો ન આવ્યું બ્રહ્મજ્ઞાન;
એક મુરખને એવી દેવ, પથર એટલા પુજે દેવ.
પાણી દેખી કરે સ્નાન, તુલસી દેખી તોડે પાન;
એતો અખા બહુ ઉત્પાત, ધણાં પરમેશ્વર એ ક્યાંની વાત.
જોજો રે મ્હોટાના બોલ, ઉજ્જડ એડે વાગ્યો ઢોલ;
અંધ અંધ અંધારે મંજ્યા, જેમ તલમાં કોદરા ભજ્યા.
ઘેંસની કદી ન થાય ધાણી, કહે અખો એ વાતો જાણી.
આંધળા સસરાને સણગટ વહુ, કથા સુણવા ચાલ્યું સહુ,
કહ્યું કાંઈ ને સમજ્યા કશું, આંખનું કાજળ ગાલે ધસ્યું;
ઉંડો કુવો ને ફાટી બોખ, શીખ્યું સાંભળ્યું સર્વે ફેક.
બળદની તે કેમ થાયે ગાય, મુરખ મિથ્યા કરે ઉપાય;
જ્ઞાન વિના તે સાધન એવાં, અખા ત્હેમાં ન લેવા દેવા.

આ ઉપરથી ભકિત માર્ગજ સીદ્ધ થાય છે, વેદ આદી ગ્રંથોમાં પ્રેમ લક્ષણા ભકતીનેજ ઓટ માની છે. અને કરવાથી મુક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. અને આત્મા ઓળખાય છે, તો જન્મ મરણ ટળે છે.

આ પુસ્તક મળવાનાં ઠેકાણાં નીચે મુજબ

પટેલ, ત્રીકમલાલ ત્રીભોવનદાસ સુખડીયા, દાળાયાશિરી સુરત.
અને મુંબઈ નંબર ૧૯ કુલગલી ભુલેશ્વર.

જરીવાળા જમનાદાસ કુબેરદાસ ઠેકાણું—કાલખાદેવી રોડ,
જરીની દુકાન ઉપર-મુંબઈ.

પંચાળ, કુલશંકર ઉગરચંદ ઠે. દરીયાપુર, ડામરવાડે
મુખતમ પોળ ઘર નં. ૧૩૧૪. અમદાવાદ.

પટેલ, છનાભાઈ બોઘાભાઈ ઠે. શાહપુર આંખલીવાળી પાળમાં

અંસીવાળા પેન બામ.

આ બામ વાપરવાથી, શરીરમાં થતો દુખાવો, અગર આદાશીશી
તથા ચામડીના અનેક દર્દો, શરદી છત્યાદી વીંછીના ડંખને, માટે
અકસીર ઇલાજ છે, માટે એક વખત વાપરવા ખાસ ભલામણ છે.

સુરત જીલ્લાના ચીફ એજન્ટ.

મેસર્સ શાહ એન્ડ મીસ્ત્રી પ્રધર્સ.

ઠેકાણું:—કણ્ણપીઠ સુરત.

સોલ એજન્ટ—શ્રી કૃષ્ણ ટ્રેડીંગ કું.

૧૯ પુલગલી, ભુલેશ્વર, મુંબઈ નં. ૨.
